

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Peter Kocjančič

Vpliv merske lestvice na oceno sestave omrežja

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Peter Kocjančič

Mentorica: red. prof. dr. Valentina Hlebec

Vpliv merske lestvice na oceno sestave omrežja

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

Rad bi se zahvalil staršema, puncu, sošolcem in prijateljem za podporo v času študija.

Vpliv merske lestvice na oceno sestave omrežja

Namen diplomske naloge je bil preučiti vpliv merske lestvice na oceno sestave omrežja. Ukvarjal sem se s primerjavo podatkov, pridobljenih z eno mersko lestvico (ki sem jo poimenoval merska lestvica A) in podatkov, pridobljenih z drugo mersko (ki sem jo poimenoval merska lestvica B). Na začetku sem opisal napake, ki se pri anketiranju pojavijo. Ker sem v nalogi preučeval vpliv merske lestvice, sem potem namenil pozornost le tistim napakam, ki lahko izvirajo iz merske lestvice. S temi napakami sem v nadaljevanju naloge poskušal interpretirati pričakovano razliko v oceni sestave omrežja, pridobljeno z eno in drugo mersko lestvico. Primerjavo med merskima lestvicama sem opravil s pomočjo tabel, v katerih sem prikazal deleže kategorij, glede na eno in drugo mersko lestvico za vsa vprašanja. Ugotovil sem, da se pri veliko vprašanjih omrežji med seboj razlikujeta. Naprej sem ugotovil, da so anketiranci, ki so odgovarjali na mersko lestvico A, kategorijo "Družinski član/sorodnik" izbrali večkrat kot anketiranci, ki so odgovarjali na mersko lestvico B. Za kategorijo "Nobeden" pa velja, da so jo anketiranci, ki so odgovarjali na mersko lestvico B, izbrali večkrat kot anketiranci, ki so odgovarjali na mersko lestvico A. Menim, da je za ti dve razliki kriva napaka zaradi strukture odgovora. Nisem ugotovil, zakaj na nekatera vprašanja merska lestvica vpliva bolj kot na druga. Zato sem se odločil, da vprašanja klasificiram v skupine, znotraj katerih sem preveril, ali na katero skupino merska lestvica vpliva bolj kot na druge. Kljub temu nisem ugotovil, zakaj merska lestvica vpliva na nekatera vprašanja bolj kot na druga.

Ključne besede: anketiranje, anketna metodologija, merska lestvica, anketne napake.

Influence of the measurement scale on the network composition assessment

The purpose of this graduation thesis was to examine influence of the measurement scale on the network composition assessment. I was dealing with comparison of the data obtained with one measurement scale (which I named measurement scale A), and the data obtained by another measurement scale (which I named measurement scale B). At the beginning, I described errors, which occur within surveys. Because I was examining effect of the measurement scale, I later paid attention only to the errors that can be derived from the measurement scale. The comparison between the measurement scales was done with tables, in which I presented the shares of categories in relation to one and another measurement scales for all questions. I found out that networks differ in many questions. Next, I found out that the respondents, who answered the measurement scale A selected the category "family member/relative" more often than the respondents, who answered the measurement scale B. For the category "None", it is clear that the respondents, who answered the measurement scale B, selected it more often than the respondents, who answered the measurement scale A. I believe that these two differences occurred due to the response structure. I did not find out why some of the questions were affected by the measurement scale more than others. So, I decided to classify the questions into groups, within which I will check which group is affected by the measurement scale more than others. But I still did not found out why the measurement scale effects some questions more than others.

Key words: surveying, survey methodology, measurement scales, survey errors.

KAZALO

1 UVOD	6
2 TEORETIČEN DEL	8
2.1 NAPAKE PRI ANKTERIANJU	8
2.2 OPIS RAZISKAVE	9
2.3 NAPAKE ZARADI MERSKE LESTVICE	12
2.4 GRAFIČNI PRIKAZ SESTAVE OMREŽJA	16
3 EMPIRIČNI DEL	20
3.1 PRIKAZ PODATKOV IN STATISTIČNA INTERPRETACIJA	20
3.2 VSEBINSKA INTERPRETACIJA	34
3.3 KLASIFIKACIJA VPRAŠANJ	37
4 SKLEP	43
5 LITERATURA	47

1 UVOD

Obstaja veliko metod zbiranja podatkov, vendar je anketa ena najpogosteje uporabljanih, predvsem v družboslovju. Anketa združuje dve stvari: starodavno, vendar zelo učinkovito metodo pridobivanja informacij od ljudi – zastavljanje vprašanj; in sodobne tehnike vzorčenja, ki dovoljujejo relativno majhnemu številu posameznikov zastopati veliko večjo populacijo (Schuman in Presser 1996, 1). Osnovni cilj ankete in kakršnegakoli drugega znanstvenega raziskovanja je dognati zakonitosti, ki omogočajo pojasnjevanje in napovedovanje določenih pojavov (Ferligoj in drugi 1995, 1). Najmanj, kar je za doseganje tega cilja potrebno, so zanesljivi in veljavni pridobljeni podatki oziroma raziskovalni izsledki, kar pomeni, da s ponavljanjem merjenj istega pojava v istih okoliščinah dobimo podobne izsledke (prav tam). Več, kot je napak, manj so izsledki zanesljivi in slabša je ocena sestave omrežja.

Napakam pa se je v anketiranju praktično nemogoče izogniti, saj velja, da je izmerjena vrednost sestavljena iz dveh neodvisnih komponent, dejanske vrednosti ter merske napake (De Leeuw in dr. 2008, 388). Merska napaka je lahko slučajna napaka, če se razlike, ugotovljene za vse enote, med seboj izravnavajo (Ferligoj in dr. 1995, 7). V ožjem smislu je slučajna napaka slučajna spremenljivka, katere posamezna vrednost nastopi, kot bi bila izbrana slučajno. Slučajne napake povečujejo varianco izmerjenih vrednosti, ne vplivajo pa sistematično na ocene dejanskih vrednosti. Če pa je mogoče zaznati, da bodisi prevladujejo pozitivne bodisi negativne razlike in se razlike za vse enote ne izravnavajo, potem govorimo o sistematični napaki, ki povzroča pristranske ocene dejanskih vrednosti (prav tam). Dejanska vrednost je latentna spremenljivka, kar pomeni, da je hipotetični konstrukt, ki ga neposredno ni moč izmeriti (De Leeuw in dr. 2008, 388). Tako so podatki oziroma vrednosti, ki jih izmerimo z nekim anketnim vprašanjem, le redko enake dejanski vrednosti (Lozar Manfreda 2004, 2).

Cilj naloge je preučiti vpliv merske lestvice na oceno sestave omrežja. Dve različni merski lestvici sta bili uporabljeni za merjenje istega pojava. Pri prvem merjenju je bila

uporabljen merski lestvici A, pri drugem merski lestvici B. Oceno sestave omrežja, pridobljeno z mersko lestvico A, bom primerjal z oceno sestave omrežja, pridobljeno z mersko lestvico B. Na ta način bom poskušal najti odgovor na raziskovalno vprašanje: "Ali merska lestvica vpliva na oceno sestave omrežja?".

Naloga bo sestavljena iz treh delov. Na začetku bo teoretičen del, v katerem bom opisal napake, do katerih pride v procesu anketiranja. Nadaljeval bom z opisom ankete, ki jo bom preučeval. V opisu bom povedal, kdo je raziskavo izvedel, namen raziskave in iz kakšnih vprašanj je raziskava sestavljena. Na podlagi tega opisa bom potem ponovno pregledal napake in izpostavil le tiste, ki so za mojo nalogo relevantne. Na koncu teoretičnega dela bom grafično prikazal razlike med mersko lestvico A in B ter opisal, kako sem podatke uredil za nadaljnjo analizo.

Teoretičnemu delu sledi empirični del. V tem delu naloge bom s statistično interpretacijo podatkov poskušal odgovoriti na raziskovalno vprašanje. Med seboj bom primerjal podatke, pridobljene z eno in drugo mersko lestvico. S primerjavo podatkov bom našel razlike v oceni sestave omrežja med mersko lestvico A in B. Poskušal bom ugotoviti, katera lastnost merske lestvice dopušča možnost pojavu sistematične napake, iz katere lahko ta razlika izhaja.

Zadnji del naloge je sklep. V sklepu bom povzel namen naloge, način analiziranja podatkov in strnil glavne ugotovitve. Na koncu bom še zapisal smernice za nadaljnje raziskave v zvezi z vplivom merske lestvice na oceno sestave omrežja.

2 TEORETIČEN DEL

2.1 NAPAKE PRI ANKETIRANJU

Do napak prihaja med anketiranjem ali, ko anketiranec na vprašanje oziroma vprašanja ne odgovori (Biemer in dr. 2004, 2). Anketni metodologi zato ločujejo med dvema osnovnima vrstama napak. Prva je napaka neopazovanja, kar pomeni, da posameznik zaradi različnih razlogov na vprašanje ne odgovori. Naslednje so napake opazovanja, to so odkloni odgovorov anketirancev od njihovih pravih vrednosti (prav tam), ki se zgodijo med samim opazovanjem (merjenjem, anketiranjem). Tovrstne napake imenujemo tudi merske napake (prav tam).

Napake neopazovanja lahko izhajajo iz treh podskupin: vzorčni okvir, neodgovori in vzorčenje (Biemer in dr. 2004, 2).

- Pri vzorčnem okviru do napake pride, če so enote, ki so vključene v vzorčni okvir, različne od tistih enot, ki niso vključene (prav tam). To pomeni, da vzorčni okvir ni bil dobro postavljen, saj ni zajel dovolj raznolikega vzorca, da bi bil reprezentativen.
- Do napake neodgovora pride, ko posamezniki, ki so bili na podlagi vzorčnega okvira izbrani v vzorec, na vprašanja ne odgovarjajo (prav tam).
- Na koncu imamo vzorčno napako. Do tovrstne napake pride, ker niso opazovani vsi posamezniki iz ciljne populacije. Zato rezultati, pridobljeni z vzorca vedno nekoliko odstopajo od pravih rezultatov, ki bi jih lahko pridobili le, če bi anketirali dejansko celotno populacijo (Lozar Manfreda 2004, 4).

Do napak, ki spadajo v drugo skupino, to so napake opazovanja, pa pride zaradi anketarja, anketnega vprašalnika (merski inštrument), anketiranca ali načina anketiranja.

- Napaka zaradi anketarja se pojavi, ker lahko anketar s svojo prisotnostjo in svojim tonom, s katerim postavlja vprašanje, vpliva na odgovor anketiranca, kar pomeni, da anketiranec odgovori drugače, kot bi sicer (Biemer in dr. 2004, 3). Kadar anketiranec anketo rešuje sam, je možnost za resničen odgovor večja, saj

anketiranec velikokrat na vprašanje raje poda lažen odgovor, kot da bi ga odklonil, da se s tem izogne neprijetni situaciji z anketarjem (Groves in dr. 2004, 224).

- Napake zaradi anketnega vprašalnika se delijo na štiri skupine, in sicer: napake zaradi uporabljenih besed v vprašanju in/ali odgovorih, napake zaradi strukture vprašanja in/ali odgovorov, napake zaradi vrstnega reda ali konteksta vprašanj in/ali odgovorov ter napake zaradi vizualne oblike vprašalnika (Lozar Manfreda 2004, 5).

- V predzadnji skupini napak so napake zaradi anketiranca. Anketiranci so si med seboj različni in imajo tudi različne kognitivne sposobnosti oziroma različno motivacijo, zato na anketna vprašanja odgovarjajo z različno količino napake (Biemer in dr. 2004, 3).

- Zadnje so napake zaradi načina anketiranja, saj ima vsak način anketiranja specifične lastnosti. Tipičen primer je večja iskrenost anketirancev pri samoanketiranju v primerjavi z anketiranjem, kadar je prisoten anketar.

2.2 OPIS RAZISKAVE

V diplomski nalogi bom kritično primerjal dve različni merski lestvici, ki sta bili uporabljeni pri istem vprašalniku. Ta vprašalnik izhaja iz raziskave, ki jo je izvedla agencija Eurofond. To je Evropska fundacija za izboljšanje življenjskih in delovnih razmer, katere vloga je pridobiti znanje na področju socialnih in z delom povezanih politik. Eurofound je bil ustanovljen leta 1975 z Uredbo Sveta Evropske gospodarske skupnosti (EGS) št. 1365/75¹ za pomoč pri načrtovanju in oblikovanju boljših življenjskih in delovnih razmer v Evropi (Eurofond 2015). Med različnimi raziskavami te agencije je tudi Evropska raziskava o kakovosti življenja (European Quality of Life Survey – EQLS), ki jo bom sam podrobneje raziskal.

¹ Uredba (EGS) št. 1365/75 sveta z dne 26. maja 1975 o ustanovitvi Evropske fundacije za izboljšanje življenjskih in delovnih razmer.

V raziskavi EQLS, anketiranci odgovarjajo na štiri vprašanja. Merski lestvici A in B, katerih vpliv na oceno sestave omrežja preučujem, sta bili uporabljeni le pri treh vprašanjih. Ta vprašanja pa se nanašajo na specifične spodaj navedene življenjske dogodke, nevsakdanje situacije ter primere, ko človek običajno potrebuje pomoč:

- Najprej bi vas povprašali o tem, pri komu bi poiskali pomoč v nekaterih primerih, ko jo človek običajno potrebuje.

- Nekaterih del v stanovanju ali na vrtu človek ne more opraviti sam. Lahko se zgodi, da potrebujete nekoga, ki vam bo pridržal lestev ali vam pomagal premakniti pohištvo.

- Recimo, da imate gripo in bi morali nekaj dni preležati v postelji. Potrebovali bi pomoč za razna opravila v hiši, nakupe in podobno.

-Zdaj pa si zamislite, da bi si morali sposoditi večjo vsoto denarja.

- Recimo, da vas tarejo problemi v odnosu z možem/ ženo/ partnerjem, ki jih sami ne morete razrešiti. Na koga bi se obrnili za pomoč, nasvet. Tudi če niste poročeni in nimate partnerja, poskusiti odgovoriti, kaj bi v takem primeru storili.

- Kaj pa v primeru, ko bi se počutili nekoliko otožni oziroma depresivni in bi se hoteli o tem z nekom pogovoriti.

- Recimo, da potrebujete nasvet glede kake pomembne življenjske odločitve, na primer, glede zaposlitve ali selitve v drug kraj.

- Recimo, da na delovnem mestu potrebujete nasvet v zvezi s kakšno delovno nalogo. Če še študirate, pomislite na izdelavo seminarske naloge.

- V življenju se nam dogajajo razne stvari. Katere od naštetih življenjskih dogodkov ste vi osebno že doživeli? Za dogodke, ki ste jih doživeli, nam prosim zaupajte, kdo vam je takrat najbolj pomagal. Če se vam določen dogodek še ni zgodil, premislite, kdo bi vam takrat najbolj pomagal

- Poroka.

- Težave s šefom.

- Smrt bližnjega družinskega člana.

- Sprememba osebnih navad.
 - Smrt bližnjega prijatelja.
 - Nosečnost (vas – Ž, partnerice – M).
 - Velike spremembe v zdravju ali vedenju družinskih članov.
 - Velike spremembe v finančnem stanju.
 - Rojstvo novega družinskega člana.
 - Bivalne spremembe (selitev, obnova stanovanja).
 - Velike spremembe v religiozni aktivnosti.
 - Sprememba na delovnem mestu.
 - Velika osebna krivica ali bolezen.
 - Velike spremembe v življenjskih razmerah.
 - Upokojitev.
- Kdo bi vam pomagal v vsaki od naslednjih situacij?
- Če bi zboleli in bi potrebovali pomoč pri hišnih opravilih.
 - Če bi potrebovali nasvet pri pomembni osebni ali družinski zadevi.
 - Če bi potrebovali pomoč pri iskanju službe.
 - Če bi bili potrti in bi potrebovali nekoga za pogovor.
 - Če bi morali nujno zbrati vsoto okrog 500 evrov, da bi se rešili iz neke stiske.

Kot odgovor na zgoraj navedene specifične situacije je bila pri enem merjenju uporabljena merska lestvica A, ki jo sestavljajo kategorije: partner/zakonec, drug družinski član, sodelavec, prijatelj, sosed, nekdo drug, nobeden. Pri naslednjem merjenju pa so uporabili drugačno mersko lestvico, mersko lestvico B. Merska lestvica B je sestavljena iz naslednjih kategorij: družinski član/sorodnik; prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike; ponudnik storitev, institucija ali organizacija; nobeden.

Prišlo je do relativno velike spremembe v kategorijah merskih lestvic. Prvi dve kategoriji v merski lestvici A (»partner/zakonec« ter »drug družinski član«) se potem v merski lestvici B preoblikujeta v eno kategorijo (»družinski član/sorodnik«). Nato se vse ostale

kategorije merske lestvice A (razen kategorija »nobeden«), v merski lestvici B združijo v eno kategorijo. Ta kategorija združuje pravzaprav vse osebe, ki ne spadajo med družino oziroma sorodnike. Nato se v merski lestvici B pojavi povsem nova kategorija »ponudnik storitev, institucija ali organizacija«. Na koncu imata obe merski lestvici enako kategorijo »nobeden«. Poenostavljeno lahko rečem, da so se vse kategorije iz merske lestvice A združile v dve novi kategoriji pri merski lestvici B, h katerima pa se je pridružila ena povsem nova kategorija. Obe merski lestvici imata enako zadnjo kategorijo »nobeden«.

2.3 NAPAKE ZARADI MERSKE LESTVICE

Ko bom primerjal mersko lestvico A in mersko lestvico B, bom veliko pozornosti posvetil primerjavi podatkov oziroma primerjavi ocene sestave omrežja, pridobljene z eno in drugo mersko lestvico. Pričakujem, da merska lestvica vpliva na oceno sestave omrežja. To pomeni, da bodo v oceni sestave omrežja, pridobljene z mersko lestvico A in v oceni sestave omrežja, pridobljene z mersko lestvico B različni odstotki odgovorov. Potrebno pa je upoštevati, da se lahko tudi "statistično značilne razlike" pojavijo povsem naključno (Schuman in Presser 1996, 317) ali zaradi napake pri vzorčenju (Schuman in Presser 1996, 322). Razlago razlike v oceni sestave omrežja bom poskušal najti v različni merski lestvici.

Če izhajam iz tega, da so vprašanja enaka, bi bilo smiselno pričakovati, da so podatki med seboj podobni. Vendar, ko upoštevam uporabo spremenjene merske lestvice, kljub temu da vprašanja ostanejo enaka, se mi zdi podobnost med podatki vprašljiva. Menim, da merska lestvica vpliva na celotno anketo, zaradi česar pričakujem, da bo primerjava podatkov, pridobljenih z mersko lestvico A s podatki, pridobljenimi z mersko lestvico B pokazala razlike v oceni sestave omrežja.

Razmišljal bom o možnih vzrokih, ki lahko prispevajo k razliki med podatki, pridobljenimi z mersko lestvico A ter tistimi, pridobljenimi z mersko lestvico B. V praksi

raziskovalci pogosto zanemarijo posledice, ki bi jih spremenjena merska lestvica lahko prinesla in nadaljujejo, kakor da vpliv spremenjene struktura merske lestvice ne bi obstajal (Schuman in Presser 1996, 74). Menim, da je spremenjena merska lestvica povečala možnost pojavu sistematičnih napak, ki so pripeljale do razlik v oceni sestave omrežja med podatki, pridobljenimi z mersko lestvico A in B. Jasno ne drži, da kakršnakoli sprememba vplivala na odgovarjanje in večina anketnih rezultatov verjetno ni tako delikatno odvisnih od teh sprememb (Schuman in Presser 1996, 75). Pomembno je ugotoviti, za katere vrste vprašanj in kontekstov je najbolj verjetno, da bodo še posebej občutljivi na te spremembe (prav tam).

Vse že prej naštete vrste napak tu niso relevantne. Ponovno bom pregledal napake in upošteval le tiste, do katerih lahko pride zaradi spremenjene merske lestvice. Takoj lahko izločim prvo skupino napak, napake neopazovanja. Te napake, kot že samo ime pove, so napake, do katerih pride že pred samim anketiranjem in so povezane predvsem z vzorčenjem, ki pa v moji primerjavi merskih lestvic ne igra vloge. Napake, relevantne za mojo nalogo prihajajo iz skupine napak opazovanja. Tudi iz te skupine bom izločil več vrst napak in upošteval le tiste, do katerih pride zaradi anketnega vprašalnika. Pojav ostalih napak je neodvisen od merske lestvice. Napake, do katerih pride zaradi anketnega vprašalnika, se delijo na napake zaradi uporabljenih besed v vprašanju in/ali odgovoru, napake zaradi strukture vprašanja in/ali odgovora, napake zaradi vrstnega reda ali konteksta vprašanj in/ali odgovorov ter napake zaradi vizualne oblike vprašalnika.

Napak, do katerih pride zaradi vrstnega reda ali konteksta vprašanj in/ali odgovorov, ne bom upošteval, saj se ta skupina napak osredotoča na situacijo, kjer lahko eno vprašanje vpliva na naslednjega, zgolj zaradi strukture ali postavitve vprašanj. Vendar je v mojem primeru v obeh anketah, ki ju bom primerjal, struktura vprašanj identična, spremenjena pa je le merska lestvica. Če kakšno vprašanje vpliva na drugega, se to dogaja v obeh anketah v enaki meri, zato teh napak ni smiselno iskati.

Menim, da je velika možnost za pojav napak, do katerih pride zaradi uporabljenih besed v vprašanju in/ali odgovoru. Izpostavil bi kategorijo v merski lestvici B: »Ponudnik

storitev, institucija ali organizacija«. Menim, da lahko besede uporabljene pri tej kategoriji zmedejo anketiranca do te mere, da pomena vprašanja več ne razume. Prav tako pa lahko anketiranec to izpostavljeno kategorijo razume na več različnih načinov. Opozorila o enostavnosti, s katero lahko majhne spremembe vplivajo na rezultate raziskave, se pojavljajo v številnih diskusijah o anketnem raziskovanju (Schuman in Presser 1996, 275). Davis pravi: "Majhne spremembe v besedah lahko proizvedejo izrazit vpliv na odgovarjanje" (Davis v Schuman in Presser 1996, 275). Ko pride do tega vpliva, je njegovo smer pogosto težko predvideti (Schuman in Presser 1996, 293). Za osebe, ki so prepričane za določen odgovor, je v primerjavi z drugimi manj verjetno, da bodo na njih vplivale spremembe v besedah (prav tam).

Zaradi dveh različnih merskih lestvic se lahko zgodi, da se pri anketirancu sproži različen miselni proces.

V trenutku, ko anketiranec sliši oziroma prebere vprašanje, to sproži poseben miselni proces. V raziskovanje tega miselnega procesa se je poglobilo veliko raziskovalcev, ki so miselni proces razdelili v več faz. Prva faza je razumevanje (kjer si anketiranec interpretira določeno vprašanje.), nato sledi priklic/iskanje informacij (kjer posameznik razmišlja o informacijah, ki so potrebne za odgovor na vprašanje), presoja (kjer posameznik združi/povzame informacije, ki jih je priklical) in na koncu poročanje (kjer posameznik izoblikuje odgovor in ga oblikuje v željeno obliko za odgovarjanje v določeni anketi). (Groves in dr. 2004, 202–3)

Spremenjen miselni proces lahko povzroči razlike med eno in drugo oceno omrežja. Že v prvi fazi se lahko pojavi težava, ker anketiranec ne razume vprašanja. Oziroma, če ga že razume, ga lahko razume drugače pri eni merski lestvici, kot pri drugi. To lahko pripelje do tega, da ima anketiranec težavo pri naslednjih točkah miselnega procesa, na primer ne zna priklicati prave informacije, ki jo anketa od njega želi. Še večja dilema pa lahko nastopi pri naslednjih točkah miselnega procesa: pri presoji ali pri poročanju. Tu ima lahko posameznik, potem, ko je informacije že priklical, težave s tem, kako te informacije združiti oziroma kako te informacije izoblikovati v pravilno obliko odgovora, ki ga anketa išče. V mojem primeru, kjer se v merski lestvici nekatere kategorije združijo

in dodajo nove bolj "kompleksne"/nevsakdanje, lahko kaj hitro pride do zmede pri razumevanju, kaj anketa od anketiranca zahteva. To pa je lahko na koncu tisti razlog, zaradi katerega pride do razlike v oceni sestave omrežja med mersko lestvico A in B.

Druga skupina napak so napake zaradi strukture vprašanja in/ali odgovorov. Tovrstne napake se pojavijo predvsem pri splošnih vprašanjih, vendar niso omejene le nanje (Schuman in Presser 1996, 306). Ker se od prve do druge ankete merska lestvica drastično spremeni, menim, da to odpira možnost za pojav tovrstnih napak, ki potem povzročijo razliko med eno in drugo oceno sestave omrežja. Vpliv strukture na odgovarjanje lahko ostane neviden, tako raziskovalec na primer nikoli ne ugotovi, da je tretja od treh ponujenih kategorij izbrana ne zaradi njene vsebine, vendar ker je zadnja na seznamu (Schuman in Presser 1996, 56). Po drugi strani obstaja velika možnost učinka prvenstva, kar pomeni, da, ko anketiravec bere vprašanje, pogosteje izbira prve možnosti iz seznama. Prve možnosti bolj podrobno preuči oziroma preneha iskati primernejši odgovor, ker se zadovolji z eno izmed ponujenih začetnih možnosti (Lozar Manfreda 2004, 10). Zato je poskus interpretacije absolutnih razmerij deležev lahko težaven, saj so lahko ta razmerja rezultat nagnjenosti nekaterih anketirancev, da izberejo prvo ali zadnjo ponujeno kategorijo, ne glede na vsebino (Schuman in Presser 1996, 77). Ideja, da takšna nagnjenost obstaja predvsem pri dolgih in težkih vprašanjih in odgovorih, glede na podatke, ki jih opazujeta Schuman in Presser, ne drži vedno (prav tam). Na splošno posledice strukture odgovorov predstavljajo eno izmed najbolj pomembnih področij za metodološko raziskovanje, vpliv pa je lahko velik in ga je težko napovedati (prav tam).

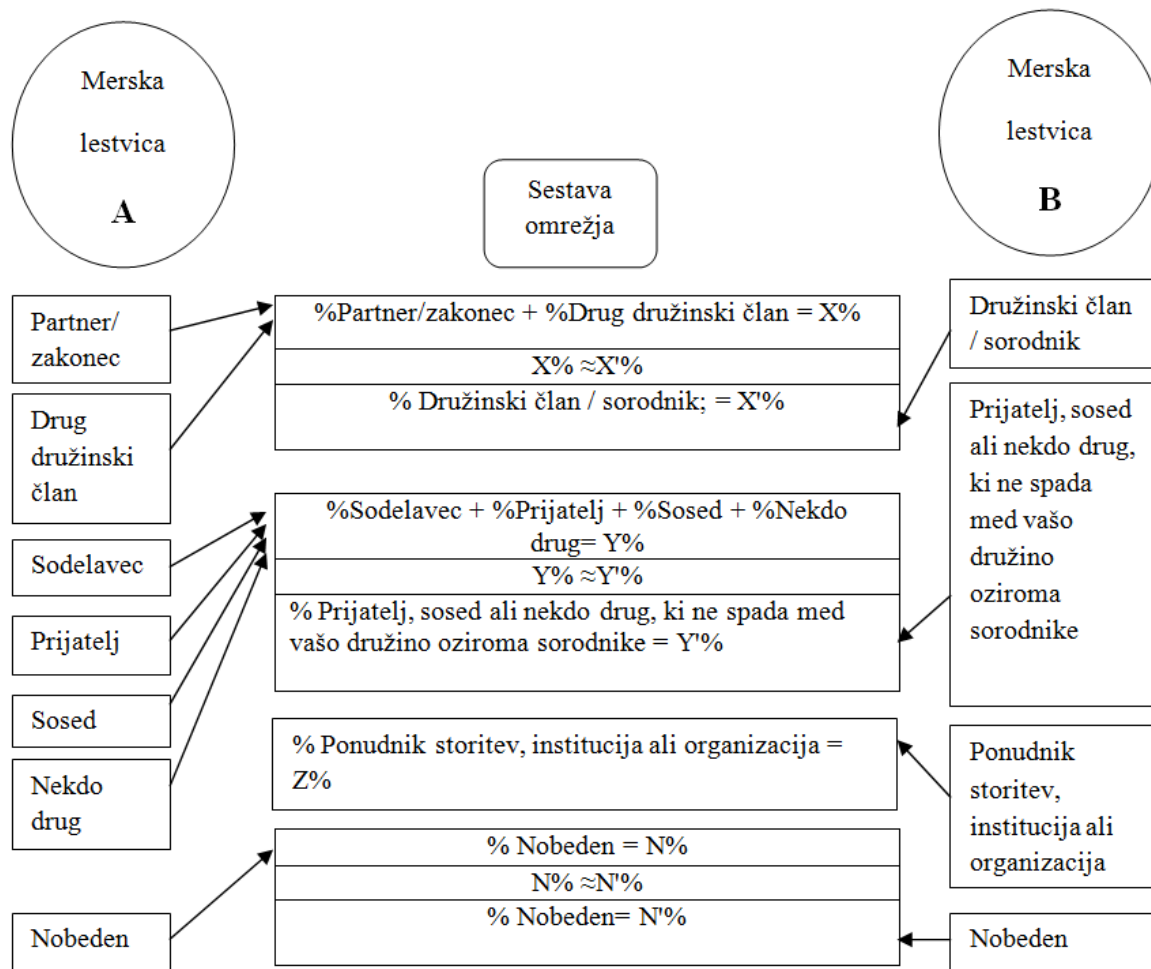
Različna struktura merske lestvice pomeni tudi različno vizualno obliko merske lestvice, kar prav tako lahko pusti svoje posledice. Na prvi pogled lahko rečem, da kakršen koli vpliv ima vizualna oblika vprašalnika, je ta vpliv enak v obeh anketah. Vendar že samo drugačna merska lestvica lahko ta vpliv spremeni. Zato je lahko vizualna oblika vprašalnika razlog, ki pripelje do razlike v oceni sestave omrežja med mersko lestvico A in B. Zaradi tega razloga bom v analizi podatkov pozoren na vpliv vizualne oblike vprašalnika.

2.4 GRAFIČNI PRIKAZ SESTAVE OMREŽJA

Glede na kategorijo, ki jo je določen delež populacije izbral, v eni merski lestvici pričakujem, da bo podoben delež populacije to kategorijo izbral tudi v drugi merski lestvici. Vsaka kategorija v merski lestvici A je prisotna tudi v eni od kategorij v merski lestvici B. Če seštejem odstotke kategorij iz merske lestvice A, ki so združene pod eno kategorijo v merski lestvici B, dobim pričakovan delež te kategorije iz merske lestvice B. To lahko pričakujem, če predpostavim, da se mnenje populacije med izvedbo ankete, v kateri je bila uporabljena merska lestvica A ter izvedbo ankete, v kateri je bila uporabljena merska lestvica B, ni spremenilo. Ker je kategorija "ponudnik storitev, institucija ali organizacija" prisotna samo v merski lestvici B, njene vrednosti ne morem predvidevati.

Razlike med merskima lestvicama (pojav nove kategorije, združevanje kategorij ...) niso zanemarljive. Zaradi tega pričakujem različne odstotke med podatki, pridobljenimi z mersko lestvico A v primerjavi s podatki, pridobljenimi z mersko lestvico B. To sem ponazoril z grafičnim prikazom spodaj.

Shema 2.1: Grafični prikaz primerjave omrežja, pridobljenega z mersko lestvico A in omrežja, pridobljenega z mersko lestvico B

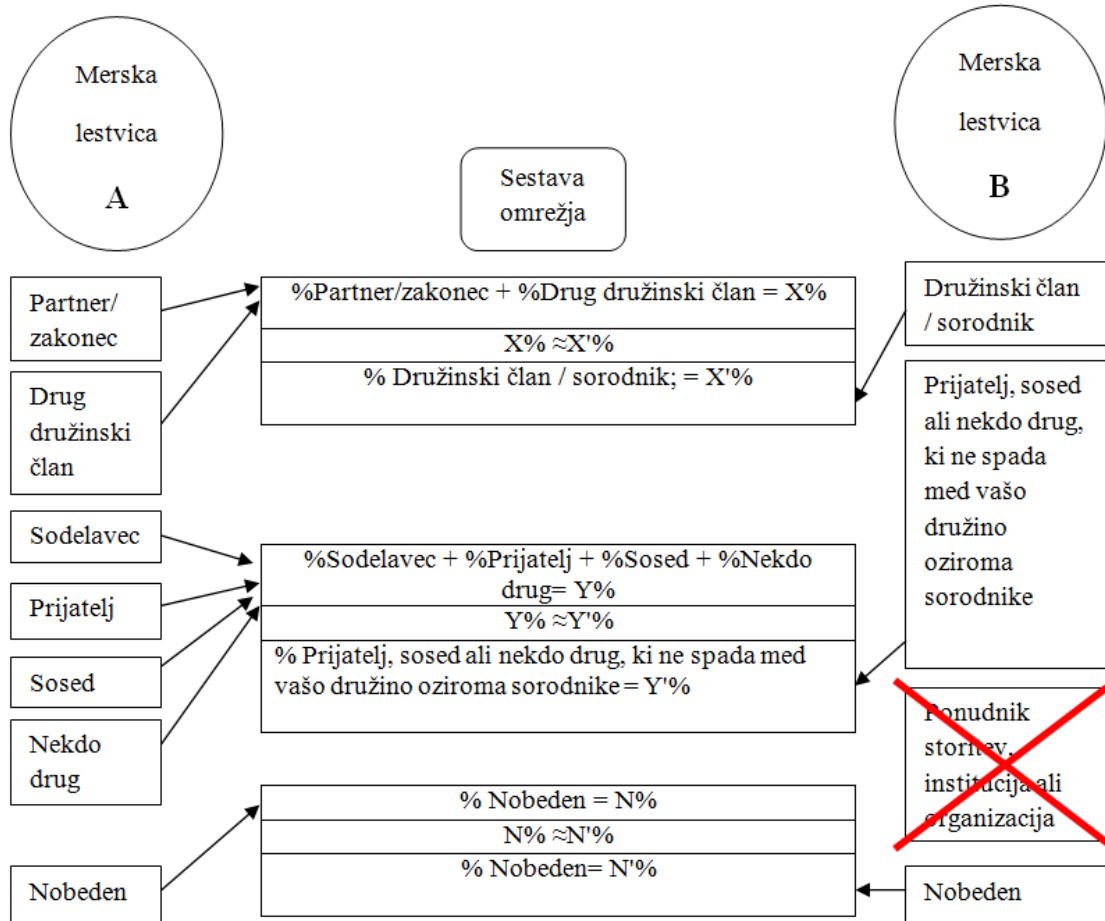

Na eni strani imamo kategorije merske lestvice A in na drugi strani kategorije merske lestvice B. V sredini je prikaz ocene sestave omrežja, do katere pridemo z mersko lestvico A ali B. Kot sem že omenil zgoraj, je vsaka kategorija v merski lestvici A predstavljena tudi v eni od kategorij v merski lestvici B. Oziroma povedano drugače, posamezna kategorija v merski lestvici B združuje več kategorij merske lestvice A. Tako pričakujem, da je odstotek vsake kategorije v merski lestvici B približno enak (\approx) seštevku odstotkov kategorij iz merske lestvice A. Ta dva odstotka sta težko enaka, to pa zaradi kategorije "ponudnik storitev, institucija ali organizacija", ki se pojavi samo v merski lestvici B. Zaradi tega razloga pričakujem nižje odstotke pri drugih kategorijah v podatkih, ki so bili pridobljeni z mersko lestvico B v primerjavi s podatki, ki so bili

pridobljeni z mersko lestvico A. Ko anketiranci v merski lestvici B odgovarjajo s kategorijo "ponudnik storitev, institucija ali organizacija", se bo, glede na kategorije v merski lestvici A, odstotek pri drugih kategorijah v merski lestvici B zmanjšal. Ta razmerja med odstotki merske lestvice A in B sem ponazoril z enačbami na sredini sheme 2.1. Na primer enačba prve kategorije zgleda tako, da seštejemo odstotke kategorij merske lestvice A, ($\% \text{ partner/zakonec} + \% \text{ drug družinski član} = X \%$), ki se združijo v prvo kategorijo. Vrednost prve kategorije, do katere pridemo z mersko lestvico A, ima vrednost $X \%$, vrednost enake kategorije, do katere pridemo z mersko lestvico B ($\% \text{ družinski član/sorodnik}$) pa znaša $X' \%$. Kot sem omenil zgoraj, pričakujem, da bo vrednost X' nižja od vrednosti X . Podobno razmerje pričakujem med ostalimi kategorijami merske lestvice A in B.

Da bom podatke, pridobljene z mersko lestvico A in tiste, pridobljene z mersko lestvico B lažje primerjal, bom primerjal le odstotke tistih kategorij, ki so prisotne v obeh merskih lestvicah. S tem se bom izognil, da pri primerjavi kategorij, ki so prisotne v obeh merskih lestvicah, odstotki kategorij merske lestvice B ne bodo manjši. To pomeni, da deleža kategorije "Ponudnik storitev, institucija ali organizacija" v oceni sestave omrežja, pridobljenega z mersko lestvico B ne bom upošteval, ko bom to omrežje primerjal z omrežjem, pridobljenim z mersko lestvico A. To sem ponazoril s spodnjim grafičnim prikazom.

Shema 2.2: Grafični prikaz primerjave omrežja, pridobljenega z mersko lestvico A in omrežja, pridobljenega z mersko lestvico B (brez kategorije "Ponudnik storitev, institucija ali organizacija")

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 PRIKAZ PODATKOV IN STATISTIČNA INTERPRETACIJA

Z zbranimi podatki bom poskušal odgovoriti na raziskovalno vprašanje "Ali merska lestvica vpliva na oceno sestave omrežja?". Če merska lestvica z oceno sestave omrežja ni povezana, bodo podatki, zbrani z eno mersko lestvico enaki oziroma podobni podatkom, zbranim z drugo mersko lestvico. V primeru, da se podatki, zbrani z eno mersko lestvico razlikujejo od podatkov, zbranih z drugo mersko lestvico, pa lahko rečem, da je merska lestvica povezana z oceno sestave omrežja. Prikazal bom deleže omrežja, ki jih pridobimo z mersko lestvico A v primerjavi z deleži omrežja, ki ga pridobimo z mersko lestvico B za vsako posamezno vprašanje. Podatke bom uredil v dvodimenzionalno frekvenčno porazdelitev. Takšna tabela se imenuje kontingenčna tabela (Anuška Ferligoj in dr. 2011, 2). Preveril bom, ali obstaja povezanost med mersko lestvico in odgovarjanjem na vprašanja. Za preverjanje te domneve bom na osnovi podatkov, zapisanih v kontingenčni tabeli, uporabil Hi-kvadrat test. Ta test sloni na primerjavi empiričnih (dejanskih) frekvenc s teoretičnimi frekvencami (to so frekvence, kakršne bi dobili, če med spremenljivkama ne bi bilo povezanosti.) znotraj kontingenčne tabele (Anuška Ferligoj in dr. 2011, 5). Če bo stopnja značilnosti (P) za Hi-kvadrat 0,05 ali manjša, bom sklepal, da obstaja povezanost med mersko lestvico in odgovarjanjem na vprašanja. V tem primeru bom celico obarval zeleno. Upošteval bom tudi vrednosti rezidualov. Rezidual ponovno govori o razliki med empiričnimi in teoretičnimi frekvencami (Agresti 2002, 81). Vendar se v primerjavi s Hi-kvadratom vrednost reziduala izračuna za posamezno celico in ne za celotno kontingenčno tabelo. Če se vrednost (empirična frekvenca) celice statistično značilno razlikuje od njene pričakovane vrednosti (teoretične frekvence), je vrednost reziduala večja od 1,96 (prav tam). Vrednosti rezidualov v tabele nisem vključil, vendar sem celico, za katero je rezidual pokazal statistično značilno razliko njene vrednosti od pričakovane, označil rumeno.

Kot sem opisal zgoraj, bom, da je primerjava deležev enostavnejša, tabele pripravil tako, da bom iz merske lestvice B izključil kategorijo "Ponudnik storitev, institucija ali

organizacija", ki je merska lestvica A ne vsebuje. Vseeno pa bom v tabeli prikazal celotno omrežje merske lestvice B (skupaj s kategorijo 3 "Ponudnik storitev, institucija ali organizacija"), to sem označil z B*.

Tabela 3.1: Predstavitev odgovorov na vprašanja iz sklopa A glede na mersko lestvico A in B

	Družinski član/sorodnik	Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike	Nobeden		Družinski član/sorodnik	Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike	Ponudnik storitev, institucija ali organizacija	Nobeden
1. Nekaterih del v stanovanju ali na vrtu človek ne more opraviti sam. Lahko se zgodi, da potrebujete nekoga, ki vam bo pridržal lestev ali vam pomagal premakniti pohištvo.								
A	85,2 %	12,6 %	2,1 %	B*	82,3 %	16,6 %	0,5 %	0,5 %
B	82,8 %	16,7 %	0,5 %	Hi-kvadrat		6,357		
SKUPAJ	84,1 %	14,5 %	1,4 %	Sig.		0,042		
2. Recimo, da imate gripo in bi morali nekaj dni preležati v postelji. Potrebovali bi pomoč za razna opravila v hiši, nakupe in podobno.								
A	91,8 %	6,7 %	1,5 %	B*	90,5 %	7,9 %	0,3 %	1,3 %
B	90,7 %	7,9 %	1,3 %	Hi-kvadrat		0,551		
SKUPAJ	91,4 %	7,2 %	1,4 %	Sig.		0,759		
3. Zdaj pa si zamislite, da bi si morali sposoditi večjo vsoto denarja.								
A	65,1 %	27,2 %	7,7 %	B*	53,5 %	12,0 %	26,3 %	8,2 %
B	72,6 %	16,2 %	11,2 %	Hi-kvadrat		12,786		
SKUPAJ	67,9 %	23,1 %	9,0 %	Sig.		0,002		
4. Recimo, da vas tarejo problemi v odnosu z možem/ženo/partnerjem, ki jih sami ne morete razrešiti. Na koga bi se obrnili za pomoč, nasvet. Tudi če niste poročeni in nimate partnerja, poskusiti odgovoriti, kaj bi v takem primeru storili.								
A	28,4 %	62,8 %	8,8 %	B*	24,5 %	54,9 %	11,3 %	9,2 %
B	27,7 %	61,9 %	10,4 %	Hi-kvadrat		0,586		
SKUPAJ	28,1 %	62,4 %	9,5 %	Sig.		0,746		
5. Kaj pa v primeru, ko bi se počutili nekoliko otožni oziroma depresivni in bi se hoteli o tem z nekom pogovoriti.								
A	48,2 %	45,8 %	6,0 %	B*	36,1 %	53,6 %	3,2 %	7,2 %
B	37,3 %	55,3 %	7,4 %	Hi-kvadrat		9,917		
SKUPAJ	43,4 %	50,0 %	6,6 %	Sig.		0,007		

	Družinski član/sorodnik	Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike	Nobeden		Družinski član/sorodnik	Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike	Ponudnik storitev, institucija ali organizacija	Nobeden
6. Recimo, da potrebujete nasvet glede kake pomembne življenjske odločitve, na primer glede zaposlitve ali selitve v drug kraj.								
A	73,7 %	22,4 %	3,9 %	B*	69,9 %	21,1 %	3,7 %	5,3 %
B	72,6 %	21,9 %	5,5 %	Hi-kvadrat		1,198		
SKUPAJ	73,2 %	22,2 %	4,6 %	Sig.		0,549		

Pri prvem vprašanju "Nekaterih del v stanovanju ali na vrtu človek ne more opraviti sam. Lahko se zgodi, da potrebujete nekoga, ki vam bo pridržal lestev ali vam pomagal premakniti pohištvo." vrednost Hi-kvadrata pri 4,2 % stopnji značilnosti znaša 6,357. To pomeni, da obstaja povezanost med mersko lestvico in tem, kako so anketiranci odgovarjali na to vprašanje. Obstaja pa 4,2 % možnost, da sem sprejel napačno domnevo, namesto ničelne, ki trdi, da ni povezanosti med mersko lestvico in odgovarjanjem na to vprašanje. Čeprav Hi-kvadrat govori o statistično značilni razliki med deleži enega in drugega omrežja, ni nobena vrednost tako različna od pričakovane, da bi bila ta razlika statistično značilna. Zato v tej tabeli za prvo vprašanje ni celice, ki bi bila označena rumeno. Razlika sestave omrežja merske lestvice B v primerjavi s sestavo omrežja merske lestvice A ni velika, vendar je pri omrežju merske lestvice B manj anketiranih izbralo kategorijo "Družinski član/sorodnik" in kategorijo "Nobeden", kategorijo "Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike" pa je pri merski lestvici B izbralo več anketirancev kot pri merski lestvici A.

Za drugo vprašanje "Recimo, da imate gripo in bi morali nekaj dni preležati v postelji. Potrebovali bi pomoč za razna opravila v hiši, nakupe in podobno." je vrednost Hi-kvadrata nizka 0,551 pri 75,9 % stopnji značilnosti. To pomeni, da o povezanosti med mersko lestvico in odgovarjanjem pri tem vprašanju ne moremo govoriti. Prav tako vrednost v nobeni celici ne odstopa od pričakovane vrednosti dovolj, da bi lahko govoril o statistično značilni razliki.

Naslednje vprašanje "Zdaj pa si zamislite, da bi si morali sposoditi večjo vsoto denarja." ima vrednost Hi-kvadrata 12,786 pri 0,2 % stopnji značilnosti. Zaradi tega lahko sprejmem alternativno domnevo in trdim, da obstaja povezanost med mersko lestvico in tem, kako so anketiranci odgovarjali na to vprašanje. V tabeli najdem celico, katere vrednost je statistično značilno različna od pričakovane vrednosti. In sicer, če merska lestvica pri tem vprašanju ne bi vplivala na odgovarjanje, bi bil za kategorijo 2 "Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike" pričakovan 23,1 % delež odgovorov. Vendar je bilo med tistimi, ki so odgovarjali na mersko lestvico B, le 16,2 % takšnih, ki so izbrali to kategorijo. Ker je pri merski lestvici B v primerjavi z mersko lestvico A kategorijo "Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike" izbralo toliko manj anketiranih, se je zato za kategorijo "Družinski član/sorodnik" in kategorijo "Nobeden" pri merski lestvici B odločilo več anketiranih kot pri merski lestvici A.

Vprašanje "Recimo, da vas tarejo problemi v odnosu z možem/ženo/partnerjem, ki jih sami ne morete razrešiti. Na koga bi se obrnili za pomoč, nasvet. Tudi če niste poročeni in nimate partnerja, poskusiti odgovoriti, kaj bi v takem primeru storili." ima vrednost Hi-kvadrata 0,586 pri 74,6 % stopnji značilnosti. To pomeni, da o povezanosti med mersko lestvico in odgovarjanjem pri tem vprašanju ne moremo govoriti. Prav tako vrednost nobene celice ne odstopa od pričakovane vrednosti dovolj, da bi lahko govoril o statistično značilni razliki.

Za vprašanje "Kaj pa v primeru, ko bi se počutili nekoliko otožni oziroma depresivni in bi se hoteli o tem z nekom pogovoriti." vrednost Hi-kvadrata pri 0,7 % stopnji značilnosti znaša 9,917. To pomeni, da obstaja povezanost med mersko lestvico in tem, kako so anketiranci odgovarjali na to vprašanje. Obstaja pa 0,7 % možnost, da sem sprejel napačno domnevo, namesto ničelne, ki trdi, da ni povezanosti med mersko lestvico in odgovarjanjem na to vprašanje. Čeprav Hi-kvadrat govori o statistično značilni razliki med deleži enega in drugega omrežja, ni vrednost nobene celice tako različna od pričakovane, da bi bila ta razlika statistično značilna. Zato pri tem vprašanju ni celice, ki bi bila označena rumeno. Razlika sestave omrežja merske lestvice B v primerjavi s

sestavo omrežja merske lestvice A je vidna pri kategoriji "Družinski član/sorodnik", za katero se je pri merski lestvici B odločilo več kot 10 % manj vprašanih kot pri merski lestvici A. Za kategorijo "Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike" pa se je pri merski lestvici B odločilo 10 % več vprašanih kot pri merski lestvici A, podobno je pri kategoriji "Nobeden", za katero se je pri merski lestvici B odločilo prav tako več vprašanih kot pri merski lestvici A.

Zadnje vprašanje iz sklopa A "Recimo, da potrebujete nasvet glede kake pomembne življenjske odločitve, na primer glede zaposlitve ali selitve v drug kraj." ima vrednost Hi-kvadrata 1,198 pri 54,9 % stopnji značilnosti. To pomeni, da o povezanosti med mersko lestvico in odgovarjanjem na to vprašanje ne moremo govoriti. Prav tako vrednost v nobene celice ne odstopa od pričakovane vrednosti dovolj, da bi lahko govoril o statistično značilni razliki.

Tabela 3.2: Predstavitev odgovorov na vprašanja iz sklopa »Dogodki« glede na mersko lestvico A in B

	Družinski član/sorodnik	Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike	Nobeden		Družinski član/sorodnik	Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike	Ponudnik storitev, institucija ali organizacija	Nobeden
Dogodki: 1. Poroka								
A	78,0 %	15,8 %	6,2 %	B*	71,9 %	18,9 %	0,8 %	8,4 %
B	72,5 %	19,1 %	8,4 %	Hi-kvadrat		3,556		
SKUPAJ	75,5 %	17,3 %	7,2 %	Sig.		0,169		
Dogodki: 2. Težave s šefom								
A	33,5 %	58,9 %	7,7 %	B*	25,6 %	48,8 %	3,0 %	22,6 %
B	26,4 %	50,3 %	23,3 %	Hi-kvadrat		39,997		
SKUPAJ	30,4 %	55,1 %	14,6 %	Sig.		0,000		
Dogodki: 3. Smrt bližnjega družinskega člana								
A	82,0 %	14,8 %	3,3 %	B*	78,0 %	17,5 %	0,5 %	4,0 %
B	78,4 %	17,6 %	4,1 %	Hi-kvadrat		1,716		
SKUPAJ	80,4 %	16,0 %	3,6 %	Sig.		0,424		
Dogodki: 4. Sprememba osebnih navad								
A	60,6 %	27,1 %	12,3 %	B*	43,6 %	34,0 %	2,4 %	20,1 %
B	44,7 %	34,8 %	20,5 %	Hi-kvadrat		22,311		
SKUPAJ	53,5 %	30,5 %	15,9 %	Sig.		0,000		
Dogodki: 5. Smrt bližnjega prijatelja								
A	64,5 %	31,5 %	4,0 %	B*	51,2 %	39,9 %	1,3 %	7,5 %
B	51,9 %	40,4 %	7,7 %	Hi-kvadrat		14,823		
SKUPAJ	58,9 %	35,5 %	5,6 %	Sig.		0,001		
Dogodki: 6. Nosečnost (vas – Ž, partnerice – M)								
A	81,4 %	11,9 %	6,7 %	B*	74,0 %	13,7 %	2,2 %	10,1 %
B	75,6 %	14,0 %	10,4 %	Hi-kvadrat		4,675		
SKUPAJ	78,8 %	12,8 %	8,3 %	Sig.		0,097		
Dogodki: 7. Velike spremembe v zdravju ali vedenju družinskih članov								
A	76,6 %	19,9 %	3,5 %	B*	61,1 %	23,9 %	10,2 %	4,8 %
B	68,1 %	26,6 %	5,4 %	Hi-kvadrat		7,27		
SKUPAJ	73,0 %	22,7 %	4,3 %	Sig.		0,026		

	Družinski član/sorodnik	Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike	Nobeden		Družinski član/sorodnik	Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike	Ponudnik storitev, institucija ali organizacija	Nobeden
Dogodki: 8. Velike spremembe v finančnem stanju								
A	77,6 %	16,6 %	5,9 %	B*	67,4 %	9,2 %	11,9 %	11,6 %
B	76,5 %	10,4 %	13,1 %	Hi-kvadrat		16,533		
SKUPAJ	77,1 %	14,0 %	8,9 %	Sig.		0,000		
Dogodki: 9. Rojstvo novega družinskega člana								
A	90,1 %	7,2 %	2,6 %	B*	89,8 %	6,7 %	1,3 %	2,1 %
B	91,0 %	6,8 %	2,2 %	Hi-kvadrat		0,251		
SKUPAJ	90,5 %	7,0 %	2,4 %	Sig.		0,882		
Dogodki: 10. Bivalne spremembe (selitev, obnova stanovanja)								
A	77,0 %	22,0 %	1,1 %	B*	69,0 %	23,8 %	4,2 %	2,9 %
B	72,1 %	24,9 %	3,0 %	Hi-kvadrat		5,339		
SKUPAJ	74,8 %	23,2 %	1,9 %	Sig.		0,069		
Dogodki: 11. Velike spremembe v religiozni aktivnosti								
A	38,9 %	25,1 %	36,0 %	B*	27,2 %	20,3 %	6,4 %	46,1 %
B	29,1 %	21,7 %	49,3 %	Hi-kvadrat		14,442		
SKUPAJ	34,7 %	23,6 %	41,7 %	Sig.		0,001		
Dogodki: 12. Sprememba na delovnem mestu								
A	28,3 %	62,7 %	9,1 %	B*	31,9 %	43,5 %	6,2 %	18,4 %
B	34,0 %	46,4 %	19,6 %	Hi-kvadrat		27,531		
SKUPAJ	30,8 %	55,6 %	13,6 %	Sig.		0,000		
Dogodki: 13. Velika osebna krivica ali bolezen								
A	76,8 %	17,3 %	5,9 %	B*	68,2 %	18,7 %	7,0 %	6,1 %
B	73,3 %	20,1 %	6,6 %	Hi-kvadrat		1,297		
SKUPAJ	75,2 %	18,5 %	6,2 %	Sig.		0,523		
Dogodki: 14. Velike spremembe v življenjskih razmerah								
A	74,9 %	19,4 %	5,7 %	B*	66,5 %	22,8 %	2,7 %	8,0 %
B	68,3 %	23,4 %	8,3 %	Hi-kvadrat		4,654		
SKUPAJ	72,0 %	21,2 %	6,9 %	Sig.		0,098		
Dogodki: 15. Upokojitev								
A	60,8 %	21,7 %	17,5 %	B*	54,0 %	15,8 %	7,3 %	22,9 %
B	58,2 %	17,1 %	24,7 %	Hi-kvadrat		6,886		
SKUPAJ	59,7 %	19,7 %	20,6 %	Sig.		0,032		

Tabela 3.2 prikazuje vprašanja iz sklopa "Dogodki". Anketiranci so za posamezen dogodek odgovorili, kdo jim je pri tem dogodku pomagal oziroma, če se jim dogodek še ni zgodil, kdo bi jim pomagal.

Tabela pri dogodku "Poroka" ima vrednost Hi-kvadrata 3,556 pri 16,9 % stopnji značilnosti. To pomeni, da o povezanosti med mersko lestvico in odgovarjanjem pri tem vprašanju ne moremo govoriti. Prav tako vrednost nobene celice ne odstopa od pričakovane vrednosti dovolj, da bi lahko govoril o statistično značilni razliki.

Pri naslednjem dogodku "Težava s šefom" ima vrednost Hi-kvadrata 39,997 pri 0 % stopnji značilnosti. Zaradi tega lahko sprejmem alternativno domnevo in trdim, da obstaja povezanost med mersko lestvico in tem, kako so anketiranci odgovarjali na to vprašanje. V tabeli najdem dve celici, pri katerih je vrednost statistično značilno različna od pričakovane vrednosti. In sicer, če merska lestvica pri tem vprašanju ne bi vplivala na odgovarjanje, bi bil za kategorijo "Nobeden" pričakovan delež odgovorov 14,6 %. Vendar je bilo med tistimi, ki so odgovarjali na mersko lestvico A, le 7,7 % takšnih, ki so izbrali to kategorijo. Med tistimi, ki so odgovarjali na mersko lestvico B, pa kar 23,3 %. Ker je pri merski lestvici B v primerjavi z mersko lestvico A kategorijo "Nobeden" izbralo toliko več anketiranih, se je za kategorijo "Družinski član/sorodnik" in kategorijo "Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike" pri merski lestvici B odločilo manj anketiranih kot pri merski lestvici A.

Za dogodek "Smrt bližnjega družinskega člana" je vrednost Hi-kvadrata 1,716 pri 42,4 % stopnji značilnosti. To pomeni, da o povezanosti med mersko lestvico in odgovarjanjem pri tem vprašanju ne moremo govoriti. Prav tako vrednost nobene celice ne odstopa od pričakovane vrednosti dovolj, da bi lahko govoril o statistično značilni razliki.

Pri dogodku "Sprememba osebnih navad" je vrednost Hi-kvadrata 22,311 pri 0 % stopnji značilnosti. Zaradi tega lahko sprejmem alternativno domnevo in trdim, da obstaja povezanost med mersko lestvico in tem, kako so anketiranci odgovarjali na to vprašanje. V tabeli najdem štiri celice, pri katerih je vrednost statistično značilno različna od

pričakovane vrednosti. In sicer, če merska lestvica pri tem vprašanju ne bi vplivala na odgovarjanje, bi bil za kategorijo "Družinski član/sorodnik" pričakovan delež odgovorov 53,5 %. Vendar je bilo med tistimi, ki so odgovarjali na mersko lestvico A, kar 60,6 % takšnih, ki so izbrali to kategorijo. Med tistimi, ki so odgovarjali na mersko lestvico B, pa le 44,7 %. Če merska lestvica pri tem vprašanju ne bi imela vpliva, bi bila pričakovana vrednost za kategorijo "Nobeden" 15,9 %. Vendar je bilo med tistimi, ki so odgovarjali na mersko lestvico A, le 12,3 % takšnih, ki so izbrali to kategorijo. Med tistimi, ki so odgovarjali na mersko lestvico B, pa kar 20,5 %. Čeprav za celici pri kategoriji "Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike" ne velja, da bi se dejanska vrednost statistično značilno razlikovala od pričakovane, je vseeno pri merki lestvici B to kategorijo izbralo približno 7 % anketiranih več kot pri merski lestvici A.

Pri dogodku "Smrt bližnjega prijatelja" vrednost Hi-kvadrata pri 0,1 % stopnji značilnosti znaša 14,823. To pomeni, da obstaja povezanost med mersko lestvico in tem, kako so anketiranci odgovarjali na to vprašanje. Obstaja pa 0,7 % možnost, da sem sprejel napačno domnevo, namesto ničelne, ki trdi, da ni povezanosti med mersko lestvico in odgovarjanjem na to vprašanje. Čeprav Hi-kvadrat govori o statistično značilni razliki med deleži enega in drugega omrežja, vrednost nobene celice ni tako različna od pričakovane, da bi bila ta razlika statistično značilna. Zato pri tem vprašanju ni celice, ki bi bila označena rumeno. Pri tem vprašanju se je za kategorijo "Družinski član/sorodnik" med tistimi, ki so odgovarjali na mersko lestvico B, odločilo približno 12 % manj vprašanih kot pri merski lestvici A. Drugi dve kategoriji pa so anketiranci pri merski lestvici B izbrali bolj pogosto kot pri merski lestvici A.

Tabela za dogodek "Nosečnost" ima vrednost Hi-kvadrata 4,675 pri 9,7 % stopnji značilnosti. To pomeni, da o povezanosti med mersko lestvico in odgovarjanjem na to vprašanje ne moremo govoriti. Prav tako vrednost nobene celice ne odstopa od pričakovane vrednosti dovolj, da bi lahko govoril o statistično značilni razliki.

Za dogodek "Velike spremembe v zdravju ali vedenju družinskih članov" vrednost Hi-kvadrata pri 2,6 % stopnji značilnosti znaša 7,27. To pomeni, da obstaja povezanost med

mersko lestvico in tem, kako so anketiranci odgovarjali na to vprašanje. Obstaja pa 2,6 % možnost, da sem sprejel napačno domnevo, namesto ničelne, ki trdi, da ni povezanosti med mersko lestvico in odgovarjanjem na to vprašanje. Čeprav Hi-kvadrat govori o statistično značilni razliki med deleži enega in drugega omrežja, vrednost nobene celice ni tako različna od pričakovane, da bi bila ta razlika statistično značilna. Zato pri tem vprašanju ni celice, ki bi bila označena rumeno. Pri tem vprašanju se je za kategorijo "Družinski član/sorodnik" med tistimi, ki so odgovarjali na mersko lestvico B odločilo približno 9 % manj vprašanih kot pri merski lestvici A. Drugi dve kategoriji pa so anketiranci pri merski lestvici B izbrali bolj pogosto kot pri merski lestvici A.

Pri naslednjem dogodku "Velike spremembe v finančnem stanju" ima vrednost Hi-kvadrata 16,533 pri 0 % stopnji značilnosti. Zaradi tega lahko sprejem alternativno domnevo in trdim, da obstaja povezanost med mersko lestvico in tem, kako so anketiranci odgovarjali na to vprašanje. V tabeli najdem dve celici, pri katerih je vrednost statistično značilno različna od pričakovane vrednosti. In sicer, če merska lestvica pri tem vprašanju ne bi vplivala na odgovarjanje, bi bil za kategorijo "Nobeden" pričakovan delež odgovorov 8,9 %. Vendar je bilo med tistimi, ki so odgovarjali na mersko lestvico A, le 5,9 % takšnih, ki so izbrali to kategorijo. Med tistimi, ki so odgovarjali na mersko lestvico B pa kar 13,1 %. Prav tako se je pri merski lestvici B za kategorijo "Priatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike" odločilo več anketiranih kot pri merski lestvici A. Kategorijo "Družinski član/sorodnik" pa je izbral približno enak delež vprašanih pri obeh merskih lestvicah.

Tabela za dogodek "Rojstvo novega družinskega člana" ima vrednost Hi-kvadrata 0,251 pri 88,2 % stopnji značilnosti. To pomeni, da o povezanosti med mersko lestvico in odgovarjanjem na to vprašanje ne moremo govoriti. Prav tako vrednost nobene celice ne odstopa od pričakovane vrednosti dovolj, da bi lahko govoril o statistično značilni razliki.

Podobno pri dogodku "Bivalne spremembe (selitev, obnova stanovanja)" je vrednost Hi-kvadrata 5,339 pri 6,9 % stopnji značilnosti. Tako, da o povezanosti med mersko lestvico in odgovarjanjem na to vprašanje ne moremo govoriti. Prav tako vrednost nobene celice

ne odstopa od pričakovane vrednosti dovolj, da bi lahko govoril o statistično značilni razliki.

Za dogodek "Velike spremembe v religiozni aktivnosti" je vrednost Hi-kvadrata 14,442 pri 0,1 % stopnji značilnosti. Zaradi tega lahko sprejemem alternativno domnevo in trdim, da obstaja povezanost med mersko lestvico in tem, kako so anketiranci odgovarjali na to vprašanje. V tabeli najdem eno celico, pri kateri je vrednost statistično značilno različna od pričakovane vrednosti. In sicer, če merska lestvica pri tem vprašanju ne bi vplivala na odgovarjanje, bi bil za kategorijo "Nobeden" pričakovan delež odgovorov 41,7 %. Vendar je bilo med tistimi, ki so odgovarjali na mersko lestvico B, kar 49,3 % takšnih, ki so izbrali to kategorijo. Kategorijo "Družinski član/sorodnik" je pri merski lestvici A izbralo približno 10 % vprašanih več kot pri merski lestvici B. Podobno velja za kategorijo "Priatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike", ki jo je pri merski lestvici A izbralo prav tako nekoliko več anketiranih kot pri merski lestvici B.

Pri dogodku "Sprememba na delovnem mestu" je vrednost Hi-kvadrata 27,531 pri 0 % stopnji značilnosti. Zaradi tega lahko sprejemem alternativno domnevo in trdim, da obstaja povezanost med mersko lestvico in tem, kako so anketiranci odgovarjali na to vprašanje. V tabeli najdem štiri celice, pri katerih je vrednost statistično značilno različna od pričakovane vrednosti. In sicer, če merska lestvica pri tem vprašanju ne bi vplivala na odgovarjanje, bi bil za kategorijo "Priatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike" pričakovan delež odgovorov 55,6 %. Vendar je bilo med tistimi, ki so odgovarjali na mersko lestvico A, kar 62,7 % takšnih, ki so izbrali to kategorijo. Med tistimi, ki so odgovarjali na mersko lestvico B, pa le 46,4 %. Če merska lestvica pri tem vprašanju ne bi imela vpliva, bi bila pričakovana vrednost za kategorijo "Nobeden" 13,6 %. Vendar je bilo med tistimi, ki so odgovarjali na mersko lestvico A, le 9,1 % takšnih, ki so izbrali to kategorijo. Med tistimi, ki so odgovarjali na mersko lestvico B, pa kar 19,6 %. Vrednosti za kategorijo "Družinski član/sorodnik" se sicer statistično značilno ne razlikujejo od pričakovane vrednosti, vendar je še vseeno opaziti

da se je za to kategorijo pri merski lestvici A odločilo približno 6 % manj vprašanih kot pri merski lestvici B.

Tabela za dogodek "Velika osebna krivica ali bolezen" ima vrednost Hi-kvadrata 1,297 pri 52,3 % stopnji značilnosti. To pomeni, da o povezanosti med mersko lestvico in odgovarjanjem na to vprašanje ne moremo govoriti. Prav tako vrednost nobene celice ne odstopa od pričakovane vrednosti dovolj, da bi lahko govoril o statistično značilni razliki.

Podobno je pri dogodku "Bivalne spremembe (selitev, obnova stanovanja)" vrednost Hi-kvadrata 4,654 pri 9,8 % stopnji značilnosti. Tako, da o povezanosti med mersko lestvico in odgovarjanjem na to vprašanje ne moremo govoriti. Prav tako vrednost nobene celice ne odstopa od pričakovane vrednosti dovolj, da bi lahko govoril o statistično značilni razliki.

Zadnji dogodek s tega sklopa vprašanj je "Upokojitev" in vrednost Hi-kvadrata pri 3,2 % stopnji značilnosti znaša 6,886. To pomeni, da obstaja povezanost med mersko lestvico in tem, kako so anketiranci odgovarjali na to vprašanje. Obstaja pa 3,2 % možnost, da sem sprejel napačno domnevo, namesto ničelne, ki trdi, da ni povezanosti med mersko lestvico in odgovarjanjem na to vprašanje. Čeprav Hi-kvadrat govori o statistično značilni razliki med deleži enega in drugega omrežja, vrednost nobene celice ni tako različna od pričakovane, da bi bila ta razlika statistično značilna. Zato pri tem vprašanju ni celice, ki bi bila označena rumeno. Največjo razliko v odstotkih med merskima lestvicama najdem pri kategoriji "Nobeden", kjer je pri merski lestvici B za to kategorijo odločilo približno 7 % več vprašanih kot pri merski lestvici A. Za kategorijo "Družinski član/sorodnik" se je odločil približno enak odstotek vprašanih pri obeh merskih lestvicah. Za kategorijo "Priatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike" pa se je med tistimi, ki so odgovarjali na mersko lestvico A odločilo približno 4 % več anketiranih kot pri merski lestvici B.

Tabela 3.3: Predstavitev odgovorov iz zadnjega sklopa vprašanj glede na mersko lestvico A in B

	Družinski član/sorodnik	Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike	Nobeden		Družinski član/sorodnik	Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike	Ponudnik storitev, institucija ali organizacija	Nobeden
1. Če bi zboleli in bi potrebovali pomoč pri hišnih opravilih.								
A	92,6 %	6,0 %	1,4 %	B*	92,5 %	5,1 %	1,6 %	0,8 %
B	94,0 %	5,2 %	0,8 %	Hi-kvadrat			0,824	
SKUPAJ	93,3 %	5,6 %	1,1 %	P			0,662	
2. Če bi potrebovali nasvet pri pomembni osebni ali družinski zadevi.								
A	72,1 %	25,8 %	2,1 %	B*	65,1 %	30,0 %	3,5 %	1,4 %
B	67,5 %	31,1 %	1,4 %	Hi-kvadrat			3,038	
SKUPAJ	70,0 %	28,2 %	1,8 %	P			0,219	
3. Če bi potrebovali pomoč pri iskanju službe.								
A	41,2 %	51,3 %	7,5 %	B*	29,3 %	42,4 %	21,5 %	6,8 %
B	37,4 %	54,0 %	8,7 %	Hi-kvadrat			1,136	
SKUPAJ	39,6 %	52,4 %	8,0 %	P			0,567	
4. Če bi bili potrjeni in bi potrebovali nekoga za pogovor.								
A	51,4 %	44,2 %	4,4 %	B*	44,5 %	49,6 %	1,3 %	4,6 %
B	45,1 %	50,3 %	4,6 %	Hi-kvadrat			3,195	
SKUPAJ	48,5 %	4,5 %	4,5 %	P			0,202	
5. Če bi morali nujno zbrati vsoto okrog 500 evrov, da bi se rešili iz neke stiske.								
A	68,7 %	26,4 %	4,8 %	B*	68,5 %	15,3 %	12,9 %	3,2 %
B	78,7 %	17,6 %	3,7 %	Hi-kvadrat			9,477	
SKUPAJ	73,0 %	22,7 %	4,3 %	P			0,009	

Tabela 3.3 prikazuje odgovore na vprašanja iz zadnjega sklopa. Pri prvih štirih vprašanjih iz tega sklopa o povezanosti med mersko lestvico in odgovarjanjem ne moremo govoriti. Saj se za vsa vprašanja vrednosti Hi-kvadrata statistično neznačilne. Prav tako vrednost nobene celice ne odstopa od pričakovane vrednosti dovolj, da bi lahko govoril o statistično značilni razliki.

Pri zadnjem vprašanju "Če bi morali nujno zbrati vsoto okrog 500 evrov, da bi se rešili iz neke stiske." vrednost Hi-kvadrata pri 0,9 % stopnji značilnosti znaša 9,477. To pomeni, da obstaja povezanost med mersko lestvico in tem, kako so anketiranci odgovarjali na to vprašanje. Obstaja pa 0,9 % možnost, da sem sprejel napačno domnevo, namesto ničelne, ki trdi, da ni povezanosti med mersko lestvico in odgovarjanjem na to vprašanje. Čeprav Hi-kvadrat govori o statistično značilni razliki med deleži enega in drugega omrežja, vrednost nobene celice ni tako različna od pričakovane, da bi bila ta razlika statistično značilna. Zato pri tem vprašanju ni celice, ki bi bila označena rumeno. Največjo razliko v odstotkih med merskima lestvicama najdem pri kategoriji "Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike", kjer se je pri merski lestvici A za to kategorijo odločilo približno 9 % več vprašanih kot pri merski lestvici B. Za kategorijo "Nobeden" se je med tistimi, ki so odgovarjali na mersko lestvico A, prav tako odločilo nekaj več odstotkov anketirancev kot pri merski lestvici B. Med tem, ko se je za kategorijo "Družinski član/sorodnik" med tistimi, ki so odgovarjali na mersko lestvico B, odločilo približno 10 % več anketiranih kot pri merski lestvici A.

Pri dveh kategorijah pa lahko govorim o smernicah, ki jih je možno opaziti pri večjem številu vprašanj. Za kategorijo "Družinski član/sorodnik" lahko rečem, da so jo anketiranci, ki so odgovarjali na mersko lestvico A, izbrali večkrat kot anketiranci, ki so odgovarjali na mersko lestvico B. V zgornjih tabelah opazim, da je od šestindvajsetih vprašanj le pri petih omrežje kategorije "Družinski član/sorodnik", pridobljeno z mersko lestvico A manjše od omrežja te iste kategorije, pridobljenega z mersko lestvico B.

Obratno razmerje v odstotkih najdem pri kategoriji "Nobeden". Za to kategorijo lahko rečem, da so jo anketiranci, ki so odgovarjali na mersko lestvico B, izbrali večkrat kot anketiranci, ki so odgovarjali na mersko lestvico A. Od šestindvajsetih vprašanj le pri šestih omrežje kategorije "Nobeden", pridobljeno z mersko lestvico B ni večje od omrežja te iste kategorije, pridobljenega z mersko lestvico A.

Obe ti smernici lahko dodatno potrdim s spodnjo tabelo 3.4, v kateri so združeni vsi odgovori na vsa vprašanja in kjer je razvidno, da so glede na celotno anketo, kategorijo

"Družinski član/sorodnik" anketiranci, ki so odgovarjali na mersko lestvico A res izbrali večkrat kot tisti anketiranci, ki so odgovarjali na mersko lestvico B. Kategorijo "Nobeden" pa so anketiranci, ki so odgovarjali na mersko lestvico A, res izbrali manjkrat kot anketiranci, ki so odgovarjali na mersko lestvico B.

Tabela 3.4: Predstavitev odgovorov na vsa vprašanja glede na mersko lestvico A in B

	Družinski član/sorodnik			Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike			Nobeden			SKUPAJ	
	Št	%	rez.	Št	%	rez.	Št	%	rez.	Št	%
A	7782	66,2 %	1,9	3176	27,0 %	-0,2	801	6,8 %	-5,1	11759	100 %
B	5721	62,9 %	-2,2	2479	27,2 %	0,2	900	9,9 %	5,8	9100	100 %
SKUPAJ	13503	64,7 %	X	5655	27,1 %	X	1701	8,2 %	X	20859	100 %

3.2 VSEBINSKA INTERPRETACIJA

Ko po posameznih vprašanjih primerjam ocene sestave omrežja, pridobljene z eno mersko lestvico in potem ocene sestave omrežja, pridobljene z drugo mersko lestvico, vidim, da se pri veliko vprašanjih omrežji med seboj statistično značilno razlikujeta, in sicer od šestindvajsetih vprašanj, je razlika statistično značilna pri dvanajstih. Zaradi tega lahko moje sklepanje o razliki sestave omrežja med eno in drugo mersko lestvico potrdim.

Ne morem pa potrditi niti zanikati, da do te razlike pride zaradi uporabljenih besed v vprašanju in/ali odgovoru. Oziroma, ker so besede uporabljene v vprašanju enake v obeh anketah, je možno le, da do razlike pride zaradi uporabljenih besed v odgovoru. Namreč v merski lestvici B so v predzadnji kategoriji uporabljene besede, ki v merski lestvici A niso, in sicer: »Ponudnik storitev, institucija ali organizacija«. Pri anketirancu se zaradi teh besed lahko sproži drugačen miselni proces. Zaradi te spremembe so lahko anketiranci to novo kategorijo ali celo celotno vprašanje razumeli na več različnih načinov, prav tako se jim je lahko spremenila percepcija, kaj se od njih zahteva. S tem bi

lahko interpretiral drugačno sestavo omrežja, pridobljenega z mersko lestvico A, v primerjavi s sestavo omrežja, pridobljenega z mersko lestvico B. Vendar težko govorim o specifičnem vplivu teh besed, saj so te besede uporabljene pri vseh vprašanjih, razlika med podatki, ki so pridobljeni z eno in drugo mersko lestvico, pa ni prisotna pri vseh vprašanjih. To je razlog, zaradi katerega ne najdem smiselne razlage, ki bi lahko pojasnila, zakaj je vpliv merske lestvice pri določenih vprašanjih večji pri drugih manjši.

Menim pa, da lahko z napakami zaradi strukture odgovora pojasnim smernice, ki jih opazim pri kategoriji "Družinski član/sorodnik" in kategoriji "Nobeden".

Slika 3.1: Merska lestvica A

Partner / Zakonec	Drug družinski član	Sodelavec	Prijatelj	Sosed	Nekdo drug	Nobeden
1	2	3	4	5	6	7

Slika 3.2: Merska lestvica B

Družinski član / sorodnik	Prijatelj, sosled ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike	Ponudnik storitev, institucija ali organizacija	Nobeden
1	2	3	4

Zgornji sliki prikazujeta strukturo odgovorov v merski lestvici A in merski lestvici B. Ker sta v merski lestvici A dve kategoriji, ki sestavljata na koncu eno kategorijo "Družinski član/sorodnik", menim, da so zaradi tega razloga anketiranci pogosteje izbrali njim ponujeno kategorijo "Partner/Zakonec" ali "Drug družinski član" v merski lestvici A kot pa samo kategorijo "Družinski član/sorodnik" v merski lestvici B. Učinek prvenstva je k temu le pripomogel, saj sta kategoriji "Partner/Zakonec" ali "Drug družinski član" prvi dve kategoriji, kar pomeni, da jih bo anketiranec pogosteje izbral, saj posameznik prve

možnosti navadno bolj preuči oziroma ne razmišlja več naprej, saj se zadovolji z eno izmed ponujenih začetnih možnosti. Vse to je razvidno v tabeli 3.4, pod kategorijo "Družinski član/sorodnik", kjer je odstotek, pridobljen z mersko lestvico A, statistično značilno za 3,3 % večji od tistega pridobljenega z mersko lestvico B.

Pri kategoriji "Nobeden" pa je ravno obratno, delež te kategorije je pri omrežju, pridobljenem z mersko lestvico A, manjši kot pri omrežju, pridobljenem z mersko lestvico B. Za to razliko prav tako menim, da je krivec različna struktura odgovorov, vendar zaradi drugih razlogov. Če ponovno pogledam sliki 4.1 in sliko 4.2, vidim, da je pri merski lestvici A na voljo 7 kategorij, medtem ko so pri merski lestvici B na voljo le 4. Tako so anketiranci, ki so odgovarjali na mersko lestvico A, imeli pred kategorijo "Nobeden" ponujenih več različnih kategorij kot tisti, ki so odgovarjali na mersko lestvico B. Čeprav merska lestvica A vsebuje iste možnosti kot merska lestvica B, le, da so pri B združene (doda se pa celo ena nova), je na koncu še vseeno več kategorij na izbiro pri merski lestvici A. Tu je hkrati prisotna napaka zaradi vizualne oblike vprašalnika. Saj na prvi pogled zgleda, da ima merska lestvica A ponujenih več možnosti kot merska lestvica B, čeprav je v bistvu obratno in ima samo več kategorij. Tako ima tisti del anketirancev, ki se nagiba proti odgovoru "Nobeden", v merski lestvici A več možnosti, da te kategorije ne izbere kot pri merski lestvici B.

3.3 KLASIFIKACIJA VPRAŠANJ

Ker ne najdem smiselne razlage, ki bi lahko pojasnila, zakaj je vpliv spremenjene merske lestvice pri določenih vprašanjih večji pri drugih manjši, bom vprašanja razdelil v skupine, znotraj katerih bom poskušal najti to razlago.

Vprašanja bom klasificiral po vzoru znanstvenega članka Omrežje socialne opore in prejeta opora ob stresnih dogodkih (Social support network and received support at stressful events), katerega avtorji so Valentina Hlebec, Maja Mrzel in Tina Kogovšek. V članku so vprašanja, ki se nanašajo na specifične življenjske dogodke, klasificirali v štiri skupine, ostala vprašanja pa so klasificirali v druge tri skupine (Hlebec in drugi 2009, 163).

Štiri skupine, v katere se razdelijo vprašanja, ki se nanašajo na specifične življenjske dogodke, so v članku opisali kot:

- Prva skupina dogodkov: večje spremembe v življenju, kjer se potrebuje praktično pomoč in so vidne navzven.
- Druga skupina dogodkov: velike spremembe v družini.
- Tretja skupina dogodkov: stres na delovnem mestu.
- Četrta skupina: večje spremembe, ki so bolj intimne oziroma osebnega značaja. (Hlebec in drugi 2009, 164)

Tri skupine, v katere se razdelijo ostala vprašanja, so v članku opisali kot:

- Skupina X: instrumentalna ali praktična opora.
- Skupina Y: opora v primeru bolezni in finančna opora.
- Skupina Z: emocionalna opora.

(Hlebec in drugi 2009, 164-5)

Za teh sedem skupin vprašanj sem pripravil sedem tabel, v katerih so zapisana vprašanja, ki spadajo v določeno skupino:

Tabela 3.1: Vprašanja, ki spadajo v prvo skupino dogodkov

Prva skupina dogodkov
Dogodki: 6. Nosečnost (vas – Ž, partnerice – M)
Dogodki: 7. Velike spremembe v zdravju ali vedenju družinskih članov
Dogodki: 8. Velike spremembe v finančnem stanju
Dogodki: 10. Bivalne spremembe (selitev, obnova stanovanja)
Dogodki: 13. Velika osebna krivica ali bolezen
Dogodki: 15. Upokojitev

Tabela 3.2: Vprašanja, ki spadajo v drugo skupino dogodkov

Druga skupina dogodkov
Dogodki: 1. Poroka
Dogodki: 3. Smrt bližnjega družinskega člana
Dogodki: 9. Rojstvo novega družinskega člana

Tabela 3.3: Vprašanja, ki spadajo v tretjo skupino dogodkov

Tretja skupina dogodkov
Dogodki: 2. Težave s šefom
Dogodki: 12. Sprememba na delovnem mestu

Tabela 3.4: Vprašanja, ki spadajo v četrto skupino dogodkov

Četrta skupina dogodkov
Dogodki: 4. Sprememba osebnih navad
Dogodki: 5. Smrt bližnjega prijatelja
Dogodki: 11. Velike spremembe v religiozni aktivnosti
Dogodki: 14. Velike spremembe v življenjskih razmerah

Tabela 3.5: Vprašanja, ki spadajo skupino X

Skupina X
1. Nekaterih del v stanovanju ali na vrtu človek ne more opraviti sam. Lahko se zgodi, da potrebujete nekoga, ki vam bo pridržal lestev ali vam pomagal premakniti pohištvo.   6. Recimo, da potrebujete nasvet glede kake pomembne življenjske odločitve, na primer glede zaposlitve ali selitve v drug kraj.   1. Če bi zboleli in bi potrebovali pomoč pri hišnih opravilih.   2. Če bi potrebovali nasvet pri pomembni osebni ali družinski zadevi.   3. Če bi potrebovali pomoč pri iskanju službe.

Tabela 3.6: Vprašanja, ki spadajo v skupino Y

Skupina Y
2. Recimo, da imate gripo in bi morali nekaj dni preležati v postelji. Potrebovali bi pomoč za razna opravila v hiši, nakupe in podobno.   3. Zdaj pa si zamislite, da bi si morali sposoditi večjo vsoto denarja.   5. Če bi morali nujno zbrati vsoto okrog 500 evrov, da bi se rešili iz neke stiske.

Tabela 3.7: Vprašanja, ki spadajo v skupino Z

Skupina Z
4. Recimo, da vas tarejo problemi v odnosu z možem/ženo/partnerjem, ki jih sami ne morete razrešiti. Na koga bi se obrnili za pomoč, nasvet. Tudi če niste poročeni in nimate partnerja, poskusiti odgovoriti, kaj bi v takem primeru storili.   5. Kaj pa v primeru, ko bi se počutili nekoliko otožni oziroma depresivni in bi se hoteli o tem z nekom pogovoriti.   4. Če bi bili potrti in bi potrebovali nekoga za pogovor.

Ko vprašanja klasificiram v več skupin, lahko za večino teh skupin rečem, da vpliv merske lestvice na posamezno skupino ni jasen, kar pomeni, da so znotraj skupine vprašanja, kjer je razlika v oceni sestave omrežja med mersko lestvico A in B velika, obenem pa so v isti skupini vprašanja, kjer ta razlika ni prisotna. Izpostavim pa lahko drugo in tretjo skupino dogodkov.

Druga skupina dogodkov je sestavljena iz vprašanj, ki se nanašajo na velike spremembe v družini. Pri teh vprašanjih ni statistično značilne razlike v oceni sestave omrežja med mersko lestvico A in B. To pomeni, da merska lestvica na ta vprašanja ne vpliva, ker, čeprav se merska lestvica spremeni, se sestava omrežja ne spremeni dovolj, da bi bila ta razlika statistično značilna. Vprašanja v tej skupini se nanašajo na velike spremembe v

družini in ravno v tem vidim možen razlog, da pridemo do takšnih podatkov. Ker so vprašanja v tej skupini takšne narave, je pričakovano, da bo najpogosteje izbrana kategorija "Družinski član/sorodnik", najmanjkrat kategorija "Nobeden", preostali delež pa bo pripadal kategoriji "Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike". Zaradi tako hierarhičnega in stanovitnega razmerja deležev med kategorijami pri dogodkih, ki se nanašajo na velike spremembe v družini, menim, da je težko, da bi dejavnik, kot je spremenjena merska lestvica, lahko na odgovarjanje vplival do te mere, da bi spremenil razmerje v odgovorih. Podatki za vprašanja, ki spadajo v drugo skupino dogodkov, so prikazani spodaj.

Tabela 3.8: Vprašanja, ki spadajo v drugo skupino dogodkov skupaj z odstotki

	Družinski član/sorodnik	Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike	Nobeden		Družinski član/sorodnik	Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike	Ponudnik storitev, institucija ali organizacija	Nobeden
Dogodki: 1. Poroka								
A	78,0 %	15,8 %	6,2 %	B*	71,9 %	18,9 %	0,8 %	8,4 %
B	72,5 %	19,1 %	8,4 %	Hi-kvadrat			3,556	
SKUPAJ	75,5 %	17,3 %	7,2 %	Sig.			0,169	
Dogodki: 3. Smrt bližnjega družinskega člana								
A	82,0 %	14,8 %	3,3 %	B*	78,0 %	17,5 %	0,5 %	4,0 %
B	78,4 %	17,6 %	4,1 %	Hi-kvadrat			1,716	
SKUPAJ	80,4 %	16,0 %	3,6 %	Sig.			0,424	
Dogodki: 9. Rojstvo novega družinskega člana								
A	90,1 %	7,2 %	2,6 %	B*	89,8 %	6,7 %	1,3 %	2,1 %
B	91,0 %	6,8 %	2,2 %	Hi-kvadrat			0,251	
SKUPAJ	90,5 %	7,0 %	2,4 %	Sig.			0,882	

Tretja skupina dogodkov je sestavljena iz dveh vprašanj, ki se nanašata na stres na delovnem mestu. Pri obeh je razlika v oceni sestave omrežja med mersko lestvico A in B statistično značilna. To pomeni, da merska lestvica vpliva na ti dve vprašanji, saj, ko se merska lestvica spremeni, je sestava omrežja statistično značilno različna. Možno razlago

za tako veliko razliko v oceni sestave omrežja med mersko lestvico A in B v tej skupini vprašanj ponovno vidim v razmerju deležev med kategorijami. V tej skupini imajo vprašanja bolj enakomerno porazdelitev med kategorijami kot v prejšnjem primeru. Kategorija "Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike" ima sicer največji delež, vendar ni tako velik oziroma izrazit kot je v drugi skupini dogodkov pri kategoriji "Družinski član/sorodnik". Ostali dve kategoriji sta v tem primeru veliko bolj izenačeni, kar ponovno ne drži za vprašanja, ki spadajo v drugo skupino dogodkov. Menim, da je ponovno tovrstno razmerje odstotkov med kategorijami v tej skupini vprašanj razlog, zaradi katerega je ta skupina še bolj dovzetna za napake zaradi strukture odgovorov in napake zaradi vizualne oblike odgovorov. Zato lahko tu ponovim podobno interpretacijo, kot sem jo zapisal zgoraj. In sicer, da je v merski lestvici A kategorija "Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike" sestavljena iz treh kategorij, v merski lestvici B pa je to samostojna kategorija, kar pripelje do večjega deleža te kategorije v podatkih, pridobljenih z mersko lestvico A, kot v podatkih, pridobljenih z mersko lestvico B. Pri merski lestvici A je na voljo 7 kategorij, medtem ko so pri merski lestvici B na voljo le 4. Zaradi tega so anketiranci, ki so odgovarjali na mersko lestvico A, imeli pred kategorijo "Nobeden" ponujenih več različnih kategorij kot tisti, ki so odgovarjali na mersko lestvico B. Tako ima tisti del anketirancev, ki se nagiba proti odgovoru "Nobeden", v merski lestvici A več možnosti, da te kategorije ne izbere kot pri merski lestvici B. To pripelje do večjega odstotka te kategorije pri podatkih, pridobljenih z mersko lestvico B, kot pri podatkih, pridobljenih z mersko lestvico A.

Čeprav sem našel skupino vprašanj, kjer je očitno prisoten vpliv merske lestvice, to razliko težko zanesljivo interpretiram. V tej skupini sta samo dve vprašanji, zaradi česar je velika možnost, da je to le naključje in se razlika v oceni sestave omrežja med mersko lestvico A in B pri kakšnem drugem vprašanju, ki bi se nanašalo na stres na delovnem mestu, ne bi pojavila. Podatki za vprašanji, ki spadata v drugo skupino dogodkov, so prikazani spodaj.

Tabela 3.9: Vprašanja, ki spadata v tretjo skupino dogodkov skupaj z odstotki

	Družinski član/sorodnik	Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike	Nobeden		Družinski član/sorodnik	Prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike	Ponudnik storitev, institucija ali organizacija	Nobeden
Dogodki: 2. Težave s šefom								
A	33,5 %	58,9 %	7,7 %	B*	25,6 %	48,8 %	3,0 %	22,6 %
B	26,4 %	50,3 %	23,3 %	Hi-kvadrat		39,997		
SKUPAJ	30,4 %	55,1 %	14,6 %	Sig.		0,000		
Dogodki: 12. Sprememba na delovnem mestu								
A	28,3 %	62,7 %	9,1 %	B*	31,9 %	43,5 %	6,2 %	18,4 %
B	34,0 %	46,4 %	19,6 %	Hi-kvadrat		27,531		
SKUPAJ	30,8 %	55,6 %	13,6 %	Sig.		0,000		

Vprašanja sem razvrstil v skupine, da preverim, ali je vpliv merske lestvice, znotraj katere od skupin vprašanj večji ali manjši kot v drugih skupinah. Našel sem skupino, kjer na vprašanja merska lestvica ne vpliva in skupino, na katero merska lestvica močno vpliva. Vendar vseeno ne morem z gotovostjo trditi, zakaj do tega pride. Tako o razlogu, zakaj pri različnih vprašanjih merska lestvica različno vpliva na sestavo omrežja, ne morem govoriti. Iz podatkov ni razvidno, zakaj so pri nekaterih vprašanjih podatki, pridobljeni z mersko lestvico A v primerjavi s podatki, pridobljenimi z mersko lestvico B različni, pri drugih vprašanjih pa podobni.

Če bi o tem hotel izvedeti več, bi moral ugotoviti, kako ljudje razmišljajo, ko odgovarjajo na vprašanja. Da bi do teh informacij prišel, bi bilo potrebno opraviti tehniko kognitivnih intervjujev – glasno razmišljanje. Metode kognitivnega intervjuja se osredotočajo na miselne procese anketirancev v procesu odgovarjanja na vprašanja (Presser in drugi 2004, 109). Na ta način bi skozi miselne procese lahko ugotovil, kako anketiranec razmišlja, s čimer bi potem lahko razložil, zakaj so podatki, pridobljeni z mersko lestvico A v primerjavi s podatki, pridobljenimi z mersko lestvico B, pri nekaterih vprašanjih različni, pri drugih vprašanjih pa podobni.

4 SKLEP

Namen diplomske naloge je bil preučiti vpliv merske lestvice na oceno sestave omrežja. In sicer sem se ukvarjal s podatki, pridobljenimi z Evropsko raziskavo o kakovosti življenja. Na vprašanja v tej raziskavi so anketiranci odgovarjali z dvema različnima merskima lestvicama. Prva je merska lestvica A, sestavljajo jo naslednje kategorije: partner/zakonec, drug družinski član, sodelavec, prijatelj, sosed, nekdo drug, nobeden. Druga je merska lestvica B s kategorijami: družinski član/sorodnik; prijatelj, sosed ali nekdo drug, ki ne spada med vašo družino oziroma sorodnike; ponudnik storitev, institucija ali organizacija; nobeden.

Na začetku naloge sem opisal samo anketiranje in miselni proces, ki se ob odgovarjanju na vprašanja v anketi sproži pri anketirancu. Nato sem pisal o napakah, ki se jim pri anketiranju praktično ne moremo izogniti, saj so vrednosti, ki jih izmerimo, redko enake dejanski vrednosti (Lozar Manfreda 2004, 2). Opisal sem več vrst napak in kako se delijo na različne skupine. Ker sem v nalogi preučeval vpliv merske lestvice, sem potem namenil pozornost le tistim napakam, ki lahko izvirajo iz merske lestvice. To so tiste, ki spadajo v skupino napak, do katerih pride zaradi anketnega vprašalnika, in sicer: napake zaradi uporabljenih besed v vprašanju in/ali odgovoru, napake zaradi strukture vprašanja in/ali odgovora ter napake zaradi vizualne oblike vprašalnika. S temi napakami sem v nadaljevanju naloge poskušal interpretirati pričakovano razliko v oceni sestave omrežja med mersko lestvico A in B.

Podatke, ki sem jih v nalogi analiziral, sem dobil v dveh bazah. Prva je baza A, s podatki, ki so bili pridobljeni z mersko lestvico A, in druga je baza B, s podatki, pridobljenimi z mersko lestvico B. V raziskavi, kjer je bila uporabljena merska lestvica A, je sodelovalo 467 anketirancev, kjer je bila uporabljena merska lestvica B, pa je sodelovalo 379 anketirancev. Preden sem začel z analizo podatkov, sem bazi združil skupaj v eno, tako je nadaljnja analiza potekala na osnovi odgovarjanja 846 anketirancev.

Nato sem grafično prikazal obe merski lestvici in sestavo omrežja, do katere pridemo z eno ali drugo mersko lestvico. Da bo primerjava ocene sestave omrežja med mersko lestvico A in B enostavnejša, sem kategorije iz merske lestvice A združil v enake kategorije, kakršne so v merski lestvici B. Kategorijo, prisotno le v merski lestvici B ("Ponudnik storitev, institucija ali organizacija"), sem rekodiral v manjkajočo vrednost. Primerjal sem le odstotke tistih kategorij, ki so prisotne v obeh merskih lestvicah. Primerjavo med mersko lestvico A in B sem opravil s pomočjo tabel, v katerih sem prikazal deleže kategorij, glede na mersko lestvico A ali B za vsa vprašanja. V tabelo sem vključil statistiko Hi-kvadrat in njegovo stopnjo značilnosti (P).

Z vrednostmi Hi-kvadrata sem ugotovil, da se pri veliko vprašanjih omrežji med seboj razlikujeta. Od šestindvajsetih vprašanj je bila razlika statistično značilna pri dvanajstih. Ali se je to zgodilo zaradi uporabljenih besed v vprašanju in/ali odgovoru, ne morem niti potrditi niti zavrniti. V merski lestvici B so namreč v predzadnji kategoriji uporabljene besede, ki v merski lestvici A niso, in sicer: »Ponudnik storitev, institucija ali organizacija«. Ker je ta kategorija v merski lestvici B prisotna pri vseh vprašanjih, razlike pa ni oziroma ni statistično značilna pri vseh vprašanjih, o specifičnem vplivu teh besed ne morem govoriti.

Anketiranci, ki so odgovarjali na mersko lestvico A, so kategorijo "Družinski član/sorodnik" izbrali večkrat kot anketiranci, ki so odgovarjali na mersko lestvico B. Menim, da je za to razliko kriva druga skupina napak, to je napaka zaradi strukture odgovora. Kategorija "Družinski član/sorodnik" v merski lestvici A je sestavljena iz kategorij "Partner/Zakonec" in "Drug družinski član", medtem ko je v merski lestvici B to le samostojna kategorija. Zaradi tega razloga in ker sta ti dve kategoriji na prvih dveh mestih v merski lestvici A (zaradi česar pride do učinka prvenstva) menim, da je delež kategorije "Družinski član/sorodnik" v omrežju, pridobljenem z mersko lestvico A, pričakovano večji od deleža te iste kategorije iz omrežja, pridobljenega z mersko lestvico B.

Za kategorijo "Nobeden" pa velja, da so jo anketiranci, ki so odgovarjali na mersko lestvico B, izbrali večkrat kot anketiranci, ki so odgovarjali na mersko lestvico A. Menim, da je za to razliko prav tako kriva napaka zaradi strukture odgovora. Ker ima lestvica A na voljo več kategorij kot merska lestvica B, menim, da to pripomore k razliki. Tu je obenem prisotna napaka zaradi vizualne oblike vprašalnika. Na prvi pogled zgloda, da ima merska lestvica A ponujenih več možnosti kot merska lestvica B, čeprav je v bistvu obratno in ima samo več kategorij. Vse to pripomore k temu, da ima kategorija "Nobeden" pri merski lestvici A manjši delež kot pri merski lestvici B, saj ima tisti anketiranec, ki se nagiba k odgovoru "Nobeden", ko odgovarja na mersko lestvico A, več možnosti, da te kategorije ne izbere kot pri merski lestvici B.

Ker nisem našel razloga, zakaj na nekatera vprašanja merska lestvica vpliva bolj kot na druga, sem se odločil, da vprašanja klasificiram v skupine, znotraj katerih bom preveril, ali na katero skupino merska lestvica vpliva bolj kot na druge. Pri tem sem si pomagal s klasifikacijo, kakršno so uporabili Hlebec in dr. (2009). Od sedmih skupin, v katere sem vprašanja razporedil, pri večini vpliv merske lestvice ni jasen, izpostavim pa lahko dve skupini. Pri prvi, ki združuje dogodke, ki se nanašajo na velike spremembe v družini, lahko rečem, da vpliv merske lestvice ni prisoten, saj je razmerje deležev med kategorijami pri teh vprašanjih zelo podobno, ne glede na mersko lestvico, s katero so bili podatki pridobljeni. Druga je skupina, ki združuje dogodka, ki se nanašata na stres na delovnem mestu. Lahko rečem, da na to skupino dogodkov merska lestvica vpliva. Razmerje deležev med kategorijami pri teh dveh vprašanjih je zelo različno, glede na to, s katero mersko lestvico so bili podatki pridobljeni. Vsaka od teh dveh skupin ima specifično razmerje deležev med kategorijami. Menim, da je to dejavnik, ki je znotraj teh dveh skupin pripeljal do podobnih ali različnih ocen sestave omrežja med mersko lestvico A in B. Tako je v skupini, kjer se vprašanja nanašajo na velike spremembe v družini, razmerje deležev med kategorijami zelo hierarhično, kar pomeni, da je za vsako kategorijo jasno, ali je izrazito na prvem, drugem ali tretjem mestu. Medtem ko je v skupini, kjer se vprašanja nanašajo na stres na delovnem mestu, razmerje deležev med kategorijami manj jasno oziroma manj izrazito. Po mojem mnenju to pomeni, da je za skupino, kjer je razmerje deležev med kategorijami bolj izrazito in definirano, manj

možnosti, da bo dovzetna za napake zaradi strukture odgovorov ali napake zaradi vizualne oblike odgovorov. Za skupino, kjer je razmerje deležev med kategorijami manj definirano in izrazito pa menim, da je bolj dovzetna za vpliv napak zaradi strukture odgovorov ali napake zaradi vizualne oblike odgovorov.

Ko sem vprašanja klasificiral, sem našel skupino, na katero merska lestvica vpliva in skupino, na katero merska lestvica ne vpliva, vendar še vseeno ne morem z gotovostjo trditi, zakaj merska lestvica vpliva na nekatera vprašanja bolj kot na druga. Interpretacije, povezane s tema dvema skupinama vprašanj, so vprašljive, saj sta v eni skupini le dve vprašnji, v drugi pa tri. Zaradi česar je možno, da je takšno razmerje v odstotkih med kategorijami lahko le naključje.

Za nadaljnjo raziskavo bi lahko poskušal odgovoriti ravno na vprašanje "Zakaj merska lestvica vpliva na nekatera vprašanja bolj kot na druga?". Zato bi lahko uporabili metodo kognitivnega intervjuja – glasno razmišljanje. Z glasnim razmišljanjem bi lahko ugotovili, kako ljudje razmišljajo, ko odgovarjajo na anketna vprašanja, kar zaenkrat lahko le ugibam. Šele s primerjavo ugotovitev o miselnem procesu anketirancev bi lahko spoznal, zakaj merska lestvica na ena vprašanja vpliva bolj kot na druga.

5 LITERATURA

1. Agresti, Alan. 2002. *Categorical Data Analysis*. New York: Wiley.
2. Biemer, Paul P., Robert M. groves, Lars E. Lyberg, Nancy A. Mathiowetz in Seymour Sudman. 2004. *Measurement errors in surveys*. New Jersey: John Wiley and Sons.
3. De Leeuw, Edith D., Joop J. Hox in Don A. Dillman. 2008. *International handbook of survey methodology*. London: Psychology press.
4. Eurofond. 2015. *About*. Dostopno prek: <http://www.eurofound.europa.eu/about> (29. maj 2015).
5. Ferligoj, Anuška, Karmen Leskošek in Tina Kogovšek. 1995. Zanesljivost in veljavnost merjenja. V *Metodološki zvezek*, ur. Anuška Ferligoj, 7. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
6. Ferligoj, Anuška, Katja Lozar Manfreda in Aleš Žiberna. 2011. *Osnove statistike na prosojnicah*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
7. Groves, Robert M., Floyd J. Flower, Mick P. Couper, James M. Lepkowski, Eleanor singer in Roger Tourangeau. 2004. *Survey methodology*. New Jersey: John Wiley and Sons.
8. Hlebec, Valentina in Tina Kogovšek. 2006. *Merjenje socialnih omrežij*. Ljubljana: Študentska založba.
9. Hlebec, Valentina, Maja Mrzel in Tina Kogovšek. 2009. Social support network and received support at stressful events. *Metodološki zvezki* 6 (2): 155–71.
10. Iglič, Hajdeja. 1989. *Socialne mikrostrukture: sorodstvena in tradicionalna orientacija v iskanju socialne opore*. Ljubljana: RSS.
11. Lozar Manfreda, Katja. 2004. *Prosojnice pri predmetu Oblikovanje anketnega vprašalnika*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
12. Presser, Stanley, Mick P. Couper, Judith T. Lessler, Elizabeth Martin, Jean Martin, Jennifer M. Rothgeb in Eleanor Singer. 2004. Methods for Testing and Evaluating Survey Questions. *Public Opinion Quarterly* 68 (1): 109–130.

13. Rogelj, Tanja, Mirjana Ule in Valentina Hlebec. 2004. Socialna opora med dijaki glede na njihov individualni položaj v strukturi popolnega omrežja v razredu. *Družboslovne razprave* 20 (45): 13–32.
14. Schuman, Howard in Stanley Presser. 1996. *Questions and answers in attitude surveys*. San Diego: Academic press.
15. Uredba (EGS) št. 1365/75 sveta z dne 26. maja 1975 o ustanovitvi Evropske fundacije zaboljšanje življenjskih in delovnih razmer. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/ALL/?uri=CELEX:01975R1365-20050804> (1. december 2016)